

مرکز تحقیقات و قانونگذاری

در انگلستان

گروه مطالعات پارلمانی^۱

مرکز تحقیقات بخشی از کتابخانه مجلس عوام انگلیس است. به عبارت دیگر این مرکز در چارچوب کتابخانه ای بزرگ و جامع وظیفه اطلاع رسانی به نمایندگان مجلس را برعهده دارد. تمامی اجزای کتابخانه، کتابداران، پایگاه‌ها، بانک‌های اطلاعاتی و دیگر فعالیت‌های اطلاع‌رسانی وظیفه ارائه خدمات و تجهیز اطلاعات و به روز بودن قسمت‌های مختلف مرکز تحقیقات و پژوهشگران آن را برعهده دارند. گردش آزاد، گسترده و علنی اطلاعات در قسمت‌های مختلف اجرایی و پارلمانی و پژوهشی موجب استغنا و خوداتکایی مرکز تحقیقات و پژوهشگران آن شده است. این وضعیت باعث می‌شود که سوالات و نیازهای پژوهشی نمایندگان با سرعت پاسخ گفته شوند.

۱. این گروه متشکل از آقایان (دکتر محسن رنایی، دکتر محمد قاسمی، دکتر بهزاد پورسید، دکتر وحید سینایی، مهندس ماشاء الله نژاد و رضا جلالی) بود که طی سفر در تیرماه سال ۱۳۸۱، نتایج سفر و بررسی‌های خود را طی گزارش‌هایی به مرکز پژوهش‌ها اعلام کردند و جمع‌بندی این گزارش‌ها نیز در گزارش ۶۴۴۶ مرکز پژوهش‌ها به اطلاع نمایندگان مجلس رسید. این مقاله بر اساس گزارش‌های گروه مطالعاتی یاد شده تنظیم شده است.

کتابخانه و مرکز تحقیقات آن وابسته به مجلس عوام است اما تحولات، تغییر آرایش و وزن نیروهای سیاسی موجود در مجلس عوام تأثیری بر عملکرد و جهت گیری پژوهش های مرکز تحقیقات به جای نمی گذارد. تداوم و حفظ استقلال عمل مرکز تحقیقات مجلس عوام دلایل برونی و درونی چندی دارد:

۱. احزاب متنفذ انگلیس به ویژه حزب کارگر و حزب محافظه کار، که یکی از آنها اکثریت مجلس را در اختیار دارد، خواهان استقلال مرکز تحقیقات از تحولات سیاسی مجلس هستند. سنت دست به دست شدن قدرت، پذیرش گردش نخبگان و رهبران، احتمال و بلکه حتمی بودن جابه جایی دوره های قدرت و عدم تلقی از تبدیل اکثریت به اقلیت به عنوان خروج از حوزه سیاست باعث شده است که حفظ استقلال مرکز تحقیقات به عنوان استراتژی و نه تاکتیک و تعهد قطعی و نه شعار و زینت مورد احترام همه احزاب باشد. آنها می دانند که استقلال مرکز تحقیقات باعث می شود که به هنگام اقلیت بودن بیش تر بتوان از خدمات آن استفاده کرد و بدین ترتیب افزون بر دیدگاه ها و بررسی های سیاسی حزب خود، از پستوانه فعالیت های علمی یک مرکز پژوهشی پارلمانی که خود را وام دار اکثریت نمی داند بهره مند شد.

۲. مرکز تحقیقات و پژوهشگران آن نیز بر حفظ و ادامه استقلال علمی و سیاسی خود تأکید دارند. هر چند پژوهشگران این مرکز می توانند عضو یا حامی احزاب باشند اما مراقبت می شود که دیدگاه های حزبی و سیاسی بر نتایج پژوهش ها مستولی نشوند. برای اطمینان از این امر مرکز تحقیقات از پژوهشگران خود می خواهد که از فعالیت گسترده و در سطوح بالای احزاب خودداری کنند. حفظ ثبات در مدیریت و پژوهشگران مرکز تحقیقات تا اندازه بسیاری نتیجه حفظ استقلال علمی و ناوابستگی سیاسی آنها است.

۳. استقلال علمی و ناوابستگی سیاسی مرکز تحقیقات با امنیت شغلی و استقلال عمل پژوهشگران آن کامل می شود. پژوهشگران به صورت تمام وقت در استخدام مرکز تحقیقات هستند. آنها می دانند نتایج سیاسی پژوهش هایشان یا تلقی گروه های ذی نفوذ نسبت به پژوهش های آنها، تأثیری در ادامه کار و موقعیت شغلی شان ندارد. به عبارت

دیگر آن‌ها دغدغه‌ای نسبت به آینده کاری خود ندارند. به شغل خود به صورت درازمدت نگاه کرده و آینده را در رشد کیفیت علمی و پژوهشی خود جستجو می‌کنند.

۴. فضای کار در مرکز تحقیقات به مثابه یک کتابخانه است. اتاق‌های کار پژوهشگران بخشی از کتابخانه و مملو از کتاب‌هایی است که در ارتباط با حوزه کار و محل رجوع آن‌ها است. به همین دلیل کتاب‌های تخصصی مرکز تحقیقات در اختیار دپارتمان‌های آن قرار دارد و حتی به نمایندگان مجلس نیز امانت داده نمی‌شوند. نمایندگان تنها می‌توانند از بخش‌های عمومی کتابخانه، برای حداکثر شش ماه کتاب به امانت گیرند.

۵. در اختیار بودن منابع علمی و دسترسی سریع و آسان به پایگاه‌ها و بانک‌های اطلاع‌رسانی مکتوب و الکترونیکی از سویی و نیز اشتغال به کار ده‌ها پژوهشگر به صورت تمام وقت باعث شده است که مرکز تحقیقات در فعالیت‌های پژوهشی، خود اتکا باشد. آن‌ها هر چند از تولیدات علمی دانشگاه‌ها استفاده می‌کنند اما پژوهش‌هایشان را خودشان انجام می‌دهند. اساساً ویژگی پژوهش‌های پارلمانی همچون عطف توجه به مسائل اجرایی و عملی، ارتباط با مسائل مبرم و روزمره مردم، ضرورت سرعت در تهیه و ارائه، موجز و مختصر بودن، لزوم برخورداری از ادبیاتی ساده و غیرپیچیده و پرهیز از نظریه‌پردازی‌های انتزاعی و مطول باعث شده است که مرکز تحقیقات مجلس عوام علاقه‌ای به واگذاری پژوهش‌های خود به مراکز علمی و اساتید دانشگاه‌ها نداشته باشد. هرچند که از تحقیقات دیدگاه‌های آن‌ها استفاده می‌کند.

۶. پژوهشگران مرکز تحقیقات همگی در حوزه‌های مشخصی متخصص و صاحب‌نظر هستند. اما الزاماً دارای مدارکی در حد دکتری نیستند. در استخدام پژوهشگران مجموعه‌ای از شرایط تعیین کننده است. برخورداری از تحصیلات دانشگاهی، داشتن تجربه و تخصص در موضوعات مشخص، بهره‌مندی از توانایی‌های پژوهشی و الزامات مربوط به آن و توانایی برقراری ارتباط مستقیم با نمایندگان مجلس از مهم‌ترین این شرایط است. آن‌ها باید اتکا به نفس داشته باشند و در جریان کار کیفیت خود را ارتقا دهند. برای بهبود کیفیت خدمات آن‌ها، استانداردهایی توسط مرکز تحقیقات تدوین شده است. پژوهشگران در ضمن کار از

آموزش‌های تجربی همکاران با سابقه خود بهره‌مند می‌شوند. برای «به روز بودن» تمام خدمات و اطلاعات لازم در اختیار آن‌ها است و در سمینارها و کنفرانس‌های تخصصی مربوط به حوزه فعالیت خویش شرکت می‌کنند. مجموعه این شرایط باعث می‌شود که حتی با وجود برخورداری نبودن از دانش‌های نظری پیشرفته - در مواردی - به دلیل کارآمدی سازمانی و شفاف بودن وظایف و مسئولیت‌ها، روش‌مند بودن پژوهش‌ها و تعریف شده بودن مراحل آن‌ها، میزان کارآمدی و اثربخشی قابل توجه باشد.

۷. سرعت در انجام پژوهش یکی از ویژگی‌ها و الزامات فعالیت‌های مرکز تحقیقات مجلس عوام و اساساً هر مرکز پژوهشی است که وظیفه ارائه پاسخ‌های موجز و مختصر به پرسش‌های تصمیم‌گیرندگان را عهده دار است. اما تأمین سرعت در عین حفظ کیفیت و هدفمندی در پاسخ‌ها مستلزم وجود منابع و اطلاعات مکفی و قابل دسترس، توانایی پژوهشگران در استفاده از اطلاعات، بهره‌مندی از «روش» برای تنظیم و فراوری اطلاعات و سرانجام ارائه پژوهش‌هایی است که معطوف به حل مسأله باشند. وجود منابع اطلاعاتی در کتابخانه و برخورداری پژوهشگران از صلاحیت‌های لازم، سرعت در انجام پژوهش در کتابخانه مجلس عوام را موجب شده است.

۸. روابط بین پژوهشگران و بین آن‌ها با مدیران قسمت‌هایی تکلف و ساده و صمیمی است. جلسات به سادگی تمام و بدون هرگونه پذیرایی برگزار می‌شود. از آن جا که ساختمان مرکز تحقیقات مجلس عوام متناسب با فضای یک مرکز پژوهشی ساخته شده است در مواردی جلسات در مکانی محدود که حتی امکانات لازم برای نشستن و گفتگو چهار نفر را ندارد برگزار می‌شود.

قانونگذاری

۱. نظام قانونگذاری در انگلیس متأثر از ساخت نظام سیاسی این کشور است. قوای سه گانه در انگلیس از یکدیگر منفک نیستند، تا آن جا که برخی از متخصصین حقوق اساسی حتی کاربرد تفکیک نسبی قوا را نیز برای توصیف نظام حکومتی بریتانیا مورد تردید قرار

می‌دهند. نخست وزیر و وزرا از اعضای مجلس عوام و مجلس اعیان عالی‌ترین مرجع قضایی انگلیس است. حزب اکثریت عملاً دولت و مجلس را در اختیار دارد و دولت بیش‌ترین سهم را در قانونگذاری و طرح لوایح برعهده دارد. با این وجود نمایندگان نیز در مواردی می‌توانند با ارائه لوایح شخصی ابتکار عمل را به دست گیرند.

۲. هرچند که دولت ابتکار عمل در ارائه لوایح را در اختیار دارد و آن‌ها را از طریق دفتر امور پارلمان در کابینه تنظیم و از کانال‌های یکسان عبور می‌دهد اما مسیر و فرایندی که برای تصویب قانون وجود دارد به گونه‌ای است که دانش و خرد جمعی از ابتدا تا انتها در آن لحاظ می‌شود. پیش‌نویس لوایح بر روی سایت‌های کامپیوتری قرار گرفته، اظهارنظرهای گروه‌های ذی‌نفع جمع‌آوری و مورد توجه قرار می‌گیرند، رسانه‌های گروهی آن‌ها را به بحث می‌گذارند، مراکز پژوهشی وابسته به دو مجلس آن‌ها را بررسی و مورد اظهار نظر قرار می‌دهند، احزاب مخالف و گروه‌های ذی‌نفوذ مفاد آن‌ها را به چالش می‌کند و سرانجام در رفت و برگشت بین مجالس عوام و اعیان لوایح صیقل خورده و نهایی می‌شوند.

۳. نظام پارلمانی به دلیل نبود قانون اساسی در انگلستان و نداشتن آیین‌نامه داخلی مدون بسیار منعطف است، اما به دلیل تعهد اخلاقی و اتکا جدی بر رویه‌ها و سنت‌ها از ثبات قابل توجهی برخوردار است. برآیند این دو خصیصه موجب شده است که تغییرات با کندی بسیار اما با اطمینان از صحت و درستی آن‌ها صورت گیرد.

۴. سیطره اندیشه تجربی و سودمندی بر حیات سیاسی و اجتماعی انگلیس باعث شده است که تغییرات در ابعاد خُرد، به تدریج و در قالب مهندسی اجتماعی صورت گیرد. اجزای این نظام به تدریج و پس از تجربه و با وسواس بسیار در جای خود قرار گرفته‌اند. بنابراین با وجود آن که در موارد بسیاری عقلانی به نظر نمی‌رسند اما به دلیل سودمندی ادامه حیات می‌دهند. نوسازی در پارلمان انگلیس فرایندی کند دارد و تنها پس از انجام بررسی‌های زیاد و تبدیل شدن آن به یک باور عمومی پذیرفته می‌شود.

۵. سطح دانش و اطلاعات دبیران کمیته‌های مجلس عوام و همکاران آن‌ها در حد چشمگیری قابل توجه است. آن‌ها نه تنها بر کار خود از نظر علمی و نظری تسلط دارند بلکه در مورد فرایندهای قانونگذاری انگلستان و نقاط مثبت یا چالش‌های آن نیز نظرهای ارزشمندی ابراز می‌دارند.

۶. وجود مجلس اعیان به عنوان مرکزی برای تجمع سرمایه‌های اجرایی، علمی و انسانی انگلستان و استقلال سیاسی و مالی آن از دولت و حوزه‌های انتخابیه باعث شده است که لوایح از جنبه‌های مختلف مورد بررسی تخصصی، کارشناسانه و آزادانه نمایندگان قرار گیرند و کیفیت محصولات نظام قانونگذاری ارتقا یابد.

۷. سنت در حیات و روابط سیاسی و اجتماعی انگلستان نقش و جایگاه بارزی برعهده دارد. قوانین نیز تا اندازه بسیار شکل مدون و مکتوب سنت‌ها هستند. بالا بودن سرمایه اجتماعی ضرورت وضع قوانین و دخالت دولت برای تنظیم امور اجتماعی را کاهش داده است. فقدان قانون اساسی و آیین‌نامه مدون برای اداره جلسات مجلس عوام، اختلالی در اداره امور کشور و مجلس عوام ایجاد نمی‌کند.

ارتباط پژوهش و قانونگذاری

۱. ارتباط تعریف شده و شفاف: ارتباط نمایندگان با مرکز تحقیقات مجلس و پژوهشگران تعریف شده است. قدمت ۱۱۷ ساله کتابخانه و ۵۶ ساله مرکز تحقیقات به شفافیت و تعریف شدن این رابطه کمک کرده است.

پژوهشگران مرکز تحقیقات به سؤالات نمایندگان پاسخ، درباره لوایح اظهارنظر، گزارش‌های راهبردی و در ارتباط با موضوع‌های مورد علاقه نمایندگان تهیه می‌کنند و از ارائه هرگونه خدمات شخصی به نمایندگان اجتناب می‌ورزند. بدین ترتیب حوزه وظایف مرکز تحقیقات معلوم و انتظارات مجلس و نمایندگان آن نیز مطابق با وظایف تعریف شده مرکز است. مرکز تحقیقات هرچند درباره لوایح گزارش تهیه می‌کند اما محلی برای تهیه پیش‌نویس طرح‌های مورد نظر نمایندگان نیست. چرا که تهیه پیش‌نویس قوانین اصولاً در حوزه وظایف دولت قرار دارد.

۲. **ارتباط مستقیم:** بیش‌ترین ارتباط نمایندگان با مرکز تحقیقات از طریق ارتباط مستقیم با پژوهشگران برقرار می‌شود. موضوع و مسائل مورد توجه و سؤال احتمالی نمایندگان، فهرست و نام پژوهشگر مرکز تحقیقات که در آن موضوع و مسأله صاحب‌نظر یا متخصص است به همراه شماره تلفن وی در جزواتی نگاشته و در اختیار نمایندگان است. بسیاری از سؤالات نمایندگان به صورت گفتگوی تلفنی و در صورت لزوم حضوری پاسخ گفته می‌شوند. این امر موجب می‌شود که بسیاری از پرسش‌ها در مدتی کوتاه پاسخ و ابهامات برطرف شود.

۳. **پاسخ به مسائل محلی مربوط به حوزه انتخابیه:** بخش قابل توجهی از خدمات مرکز تحقیقات به نمایندگان معطوف به پرسش‌های نمایندگان در ارتباط با مسائل مربوط به حوزه انتخابیه آن‌ها است. به عبارت دیگر پاسخ به پرسش‌های نمایندگان در ارتباط با مسائل محلی و حتی سؤالاتی که توسط مردم حوزه‌های انتخابیه از نمایندگان پرسیده می‌شود توسط مرکز تحقیقات و پژوهشگران آن پاسخ گفته می‌شود.

۴. **سرعت:** از دیگر ویژگی‌های مهم در روابط بین بخش پژوهش و مجلس، سرعت در انجام پژوهش و ارائه پاسخ است. ارائه پاسخ‌های تلفنی به پرسش‌های نمایندگان و تهیه گزارش‌های استاندارد ۲ تا ۳ صفحه‌ای که بر روی شبکه داخلی مجلس قرار داشته و همواره به روز می‌شوند و تهیه گزارش درباره طرح‌ها و لوایح همگی با سرعت صورت می‌گیرند. هر چند که در مورد تهیه گزارش‌های راهبردی^۱ پژوهشگران فرصت کافی در اختیار دارند.

۵. **نقش کارشناسان نمایندگان در تسهیل ارتباط:** کارشناسان و دستیاران نمایندگان نقش مهمی در تسهیل ارتباط بین نمایندگان و بخش پژوهش برعهده دارند. آن‌ها خود نیز اهل پژوهش و یافتن پاسخ‌های مورد نیاز نمایندگان هستند. با وجود این، وجود از طریق برقراری ارتباط با بخش پژوهش پرسش‌ها و درخواست‌های نمایندگان را به مرکز تحقیقات منتقل می‌کنند. در مواردی نیز کارشناسان خود راساً درخواست‌ها و

پرسش‌هایی که احتمال می‌دهند به نماینده‌شان مربوط است یا به آن‌ها کمک می‌کند مطرح و پاسخ‌های پژوهشی آن‌ها را دریافت و به نمایندگان منتقل می‌کنند.

۶. **توجه به شأن و نیازهای پژوهش و پژوهشگران:** احساس نیاز واقعی نمایندگان به پژوهش به عنوان اصلی بنیادی در یافتن پاسخ‌های کارشناسی به مشکلات و اتکا به نتایج حاصله صرف نظر از پیشداوری، جهت‌گیری و یا علایق نماینده، ارتباط مستقیم و بی‌تکلف نمایندگان با پژوهشگران، رفع سریع نیازهای نمایندگان توسط مرکز تحقیقات، تأکید بر بی‌طرفی در انجام پژوهش‌ها و احترام به این اصل توسط پژوهشگران و نمایندگان باعث شده است که مرکز تحقیقات و پژوهشگران آن از شأن و موقعیتی ممتاز برخوردار باشند. همچنین نیازهای کتابخانه و پژوهشگران آن مورد توجه بوده و به راحتی تأمین شوند. نمایندگان می‌دانند که رفع این نیازها به نوبه خود موجب دریافت خدمات بیش‌تر می‌شود. ساختمان پارلمان و سالن‌های تشریفات با معماری و نمادهای سنتی انگلیس بعد از آتش‌سوزی سال ۱۸۳۶ میلادی، بازسازی شده‌اند.

مجلس عوام در فاصله حدوداً پنجاه‌متری از صحن مجلس اعیان قرار گرفته و صندلی‌های نمایندگان آن با رنگ سبز در مقابل رنگ قرمز صندلی‌های مجلس لردها متمایز شده است. ساختمان‌های مجلس صبح‌ها محل بازدید گروه‌های مختلف مردم، اعم از دانش‌آموزان، گردشگران و غیره است. بعدازظهرها مراجعان در سالن‌های اطراف مجالس حضور یافته با نماینده خود ملاقات می‌کنند. این ملاقات حق شهروندی محسوب می‌شود و ساعتی برای آن در نظر گرفته شده است. سالن انتظار ملاقات یا لابی مجلس عوام که مجسمه‌های چهار قدیس یعنی سنت جورج برای انگلیس، سنت دیوید برای ولز، سنت پاتریک برای ایرلند، و سنت آندرو برای اسکاتلند در چهار ضلع بالایی آن قرار دارند سمبل وحدت در بریتانیا است.

یکی از نکات قابل توجه، حضور مشهود گروه‌های دانش‌آموزی در ساختمان پارلمان است. آن‌ها همراه با معلمان و راهنماهای با تجربه پارلمان از بخش‌های مختلف بازدید

می‌کنند. بدین ترتیب نهاد پارلمان به عنوان سمبل قدرت و اقتدار عمومی در ذهن و اندیشه آن‌ها درونی شده و دمکراسی پارلمانی از دوران نوجوانی به آن‌ها آموزش داده می‌شود. بارزترین پیام حضور آحاد مردم حتی خارجی‌ها در پارلمان انگلیس این است: «بازدید دائمی و سمبولیک منابع قدرت یعنی مردم از نهاد قدرت یعنی پارلمان». در دوطرف راهروهای مجلس عوام قفسه‌های بلند قرار دارد که منابع، کتب، جزوات و روزنامه‌ها در آن نگهداری می‌شود. همچنین سیستم‌های کامپیوتری در اتاق‌های مجاور دسترسی به اطلاعات را برای اعضای پارلمان ممکن می‌کند. ولی علی‌رغم اطلاع‌رسانی الکترونیکی، هنوز علاقه به کتاب در میان اعضای پارلمان مشهود است و اتاق امانت کتاب برای این منظور در نظر گرفته شده است.

از سال ۱۸۸۵ تاکنون یعنی در طول ۱۱۵ سال کتابخانه مجلس عوام فقط ۱۳ رئیس داشته است. وظایف کتابخانه را به شرح ذیل برشمرد:

۱. جمع‌آوری اسناد و مدارک برای مجلس،
۲. نمایه‌سازی اسناد و مدارک و مستندسازی آن،
۳. ایجاد شبکه رایانه‌ای و الکترونیکی پرونده‌های اطلاعات،
۴. معرفی مراجع و منابع اطلاعاتی به نمایندگان، منشیان و کارمندان آنان،
۵. در اختیار گذاشتن اطلاعات عمومی مجلس از طریق شبکه الکترونیکی،
۶. ایجاد و گسترش بازدیدهای پارلمانی به منظور توسعه آموزش پارلمانی در بخش‌های اجتماعی به‌خصوص مدارس.

کتابخانه دارای ۲۲۰ نفر کارمند است که ۸۰ نفر از آن‌ها در بخش تحقیقات مشغول هستند. کتابخانه دارای چهار بخش است که عبارتند از: تحقیقات پارلمان و مراجع، اطلاعات و کامپیوتر و منابع. (اعم از منابع کتابخانه‌ای، انسانی، مالی و اداری)

تجربه نشان داده که بخش‌ها به‌صورت کوچک‌تر بهتر کار می‌کنند. لذا افراد و کارمندان را در گروه‌های کوچک سازماندهی شده است. این باعث می‌شود تا نوع خدمات متنوع و به موقع ارائه شود. کم‌تر اتفاق می‌افتد که در بخش‌ها، کارمندان فقط یک

کار انجام دهند. مثلاً کسانی که در کار ارائه اطلاعات فعالند، گاهی در فرآیند تولید اطلاعات نیز مشارکت می‌کنند. اطلاعات پایه و بانک‌های اطلاعاتی برای مواقع ضروری جمع‌آوری می‌شوند.

بودجه کتابخانه در حدود ۹/۵ میلیون پوند در سال است که ۶۰ درصد آن مربوط به حقوق و دستمزدها و ۱۶ درصد به سیستم اطلاعاتی است. ولی سرمایه اصلی کتابخانه نیروی انسانی آن است که افرادی متفکر و با تجربه هستند.

در مقایسه با سایر کتابخانه‌ها، هزینه‌ها بسیار کم‌تر است. کتابخانه معمولاً کسانی را استخدام می‌کند که مراکز دیگر نیز خواهان استخدام آن‌ها هستند و کتابخانه باید در رقابت با این مراکز، پژوهشگران زبده را جذب کند. در واقع حدود ۴۰ نفر از پرسنل کتابخانه جزو گران‌قیمت‌ترین افراد این مجموعه هستند و بیش‌ترین حقوق را دریافت می‌کنند. اینان دست‌اندرکار تهیه گزارش‌های اختصاصی هستند. در کتابخانه معمولاً سالانه دو یا سه نفر استخدام می‌شوند و شیوه عمومی استخدام اعلام از طریق روزنامه‌هاست، ولی مراحل دشواری را در گزینش علمی و صلاحیتی طی می‌کنند.

متوسط سن استخدام بین ۲۵ تا ۵۰ سال است و در حال حاضر اولویت با کسانی است که تجربه دارند تا فارغ التحصیلان جوان. با توجه به اهمیت ارتباط مستقیم پژوهشگران با نمایندگان و سرعت کار، آن‌ها باید قابلیت‌های کافی در برقراری ارتباط و سرعت در انجام پژوهش داشته باشند. حداقل مدرک تحصیلی برای استخدام لیسانس است. اگرچه اولویت اصلی، تجربه در تحقیقات به خصوص تحقیقات و اطلاع‌رسانی پارلمانی است. محققان کتابخانه گاهی به بخش‌های مختلف کابینه برای دوره‌های معینی اعزام می‌شوند و از این طریق به تنظیم روابط مجلس و کابینه کمک می‌شود. شیوه آموزش در کتابخانه، به صورت آموزش ضمن خدمت است و بیش‌تر کار آموزش به صورت انتقال تجربیات توسط افراد قدیمی انجام می‌شود. با توجه به قوانین اتحادیه اروپا استخدام در کتابخانه رسمی و دائمی است.

به طور کلی در گذشته ۸۰ درصد کار کتابخانه پاسخ به سؤالات نمایندگان و ۲۰ درصد به سایر فعالیت‌ها اختصاص داشت، ولی اکنون ۶۰ درصد به سؤالات و ۴۰ درصد صرف جمع‌آوری اطلاعات برای موارد خاص می‌شود. بخش خدمات پژوهشی در سال ۱۹۴۶ آغاز به فعالیت کرده و کارهای زیر را انجام می‌دهد:

- ارائه اطلاعات و خدمات مرجع به اعضای پارلمان،
- خدمات مربوط به شبکه اطلاع‌رسانی،
- امانت کتاب و نوارهای صوتی و تصویری،
- ارائه خدمات به عموم مردم و مدارس،
- مستندسازی، پردازش^۱ و بایگانی اسناد،
- ارائه خدمات پژوهشی گوناگون.

تهیه صورت مذاکرات مجلس توسط واحدهای دیگری انجام می‌شود، اما اندیکس‌سازی و آرشیو مذاکرات در کتابخانه انجام می‌شود. بخش پژوهش منفعل نیست، بلکه یک بخش فعال است. اعتقاد بر این است که یک پایه دموکراسی سالم بر اطلاعات صحیح و دقیق حزب مخالف و مطلع استوار است و ارائه این اطلاعات به صورت تخصصی توسط یک مدیریت تخصصی (خدمات پژوهشی) امکان‌پذیر است.

مزیت‌های بخش پژوهش پارلمان

نمایندگان از طرق مختلف (دولت، سازمان‌های غیردولتی کتابخانه احزاب سیاسی، گروه‌های لابی، اینترنت، روزنامه‌ها و...) اطلاعات مورد نیاز را به دست می‌آورند. اما امتیاز خدمات پژوهشی پارلمانی این است که:

- اطلاعات به پارلمان اختصاص دارد و متناسب با نیازهای خاص نمایندگان است.
- بی‌طرفانه است.

- در برخی موارد جنبه محرمانه و اختصاصی دارد.
- از منابع مختلف جمع آوری و ترکیب می شود.
- تمام نیازها و موضوع های مورد نیاز نمایندگان را در بر می گیرد.
- از حافظه جمعی^۱ استخراج می شود (از اطلاعات آرشیو شده مربوط به ۶۰-۵۰ سال قبل تاکنون استفاده می شود).

ارتباط بخش پژوهش با دستیاران نمایندگان

هر یک از نمایندگان می توانند (۲ تا ۳ نفر) کارشناسان خاص خودشان را داشته باشند و رابطه کتابخانه با کارشناسان مذکور همانند رابطه با خود نمایندگان است. آن ها اغلب متخصص و وابسته به احزاب سیاسی بوده و به طور مقطعی با نمایندگان همکاری می کنند. حقوق کارشناسان همانند حقوق کارمندان رسمی است و توسط مجلس پرداخت می شود. تقسیم کار مشخصی بین بخش خدمات پژوهشی کتابخانه و کارشناسان همکار نمایندگان به لحاظ نحوه تهیه گزارش برای نمایندگان وجود ندارد. به هر ترتیب یکی از راه های مورد رجوع نمایندگان برای تهیه اطلاعات مورد نیاز ارتباط با کارشناسان همکار آن ها است. نمایندگان مخالف دولت معمولاً در صورت کسب اکثریت و تشکیل دولت افراد مذکور را به عنوان مشاور انتخاب می کنند.

بهره‌مندان از خدمات پژوهشی

- اعضای پارلمان و کارشناسان آن ها
- کارمندان پارلمان
- محققان کمیته های مجلس (در انگلیس مجلس عوام دارای دو نوع کمیته یا کمیسیون است)

به طور کلی کمیته های پارلمانی دو کار انجام می دهند:

- بررسی لوایح دولت،

- تحقیق در مورد موضوع‌های خاص:

علاوه بر این کمیته‌ها سفارش‌های تحقیقاتی خودشان را نیز دارند و محققان دانشگاهی و صاحب‌نظران را به عنوان مشاور برای بحث و بررسی موضوع‌های خاص دعوت می‌کنند. رابطه کمیته‌ها با بخش پژوهش در سال‌های اخیر توسعه و بهبود یافته است. چون بیش‌تر گزارش‌های بخش پژوهش جنبه ارجاعی و استنادی دارد و کاملاً بی‌طرفانه است کم‌تر امکان بروز اختلاف نظر بین گزارش‌های این بخش و محققان کمیته‌ها وجود دارد.

موارد استفاده از گزارش‌های بخش پژوهش

- صحبت نمایندگان در مجلس یا خارج از آن،
- مصاحبه با رسانه‌های گروهی،
- مباحث مربوط به حوزه‌های انتخابیه و مطالعات موردی،
- ملاقات‌های خارجی،
- مباحث مطرح در کمیته‌های پارلمان،
- سیاستگذاری.

مقدار زیادی از کارها به حوزه‌های انتخابیه نمایندگان مربوط می‌شود. یعنی موکلین از حوزه‌های انتخابیه در مورد مسائل کشور یا عملکرد دستگاه‌ها و نظایر این‌ها از نمایندگان سؤال می‌کنند و نمایندگان این سؤالات را به بخش تحقیقات ارجاع می‌دهند. از طرف دیگر کارهایی که بخش تحقیقات آن‌ها را انجام نمی‌دهد نیز رسماً به نمایندگان اعلام شده است، این کارها عبارتند از:

- نوشتن متن سخنرانی،
- کارهای اختصاصی مربوط به وزارتخانه‌ها،
- کارهای شخصی،
- ارائه نظر حقوقی خاص،

انواع پژوهش‌ها

در بخش خدمات پژوهشی، پژوهش‌های گوناگونی انجام می‌شوند که عبارتند از:

- پژوهش‌هایی که در پاسخ به سؤالات نمایندگان انجام می‌شود^۱،

- پژوهش‌هایی که در مورد مباحث قابل پیش‌بینی که احتمال می‌رود در آینده مطرح شوند انجام می‌شود.^۲

- یادداشت‌های استاندارد. این یادداشت‌ها درباره مواردی است که مورد نیاز و سؤال مکرر نمایندگان است.

اصل مهم در مورد گزارش‌های مذکور بی‌طرفی^۳ آن‌هاست. در گزارش‌ها سعی می‌شود به دلایل مخالف و موافق اشاره شود و در عمل بی‌طرفی نشان داده می‌شود. بیان آمار و ارقام و نبود قضاوت و ارزشگذاری بر روی موضوع‌ها موجب می‌شود که گزارش‌ها کاملاً بی‌طرف باشند.

موضوع مهم این است که استفاده‌کنندگان و درخواست‌کنندگان می‌دانند که وظیفه بخش پژوهش چیست و به علت سابقه طولانی، وظایف بخش پژوهش برای همه شناخته شده است و همه می‌دانند که بخش پژوهش کار سیاسی انجام نمی‌دهد.

اکثریت فعلی مجلس مخالف ارائه اطلاعات و تهیه گزارش برای اقلیت نیست چون می‌داند زمانی که خود اقلیت بوده چنین خدماتی به آن‌ها نیز ارائه شده است. مسأله بی‌طرفی در بخش پژوهش اصلی بنیادی است و این بخش در مورد موضوع بی‌طرفی اعتماد به نفس دارد.

گاهی گروه‌های ذی‌نفوذ بخش پژوهش را متهم به جانبداری و رعایت نکردن بی‌طرفی می‌کنند و این امر به خصوص در مورد موضوع‌هایی مهم و حساس وجود دارد. اما هیچ‌گاه بخش پژوهش نظر خود را عوض نکرده است. اما برخی اوقات با توجه به فوریت در تهیه گزارش‌ها و نبود امکان رعایت کلیه جوانب یک موضوع، با استفاده از اطلاعات جدید گزارش‌های تهیه شده قبلی تکمیل شده است.

رئیس مجلس سابق در مورد بخش پژوهش گفته است:
 «من سابقه طولانی از بی طرفی بخش پژوهش و بی طرف نبودن اعضای دولت که از گزارش های این بخش استفاده می کنند دارم».

۱. گزارش های مورد درخواست نمایندگان

بخش اعظم کار بخش پژوهش پاسخ به درخواست های نمایندگان است. حدود ۱۳ تا ۱۴ هزار درخواست در هر سال به بخش تحقیقات ارسال می شود که اغلب مربوط به اقلیت در مجلس است. حدود ۳۵ تا ۴۰ درصد از این موارد درخواست خود نماینده است و بقیه آن مربوط به درخواست کارشناسان نمایندگان است.

در حدود ۳۵ درصد از درخواست ها همان روز یا روز بعد باید پاسخ داده شود. حدود ۳۰ درصد از درخواست ها به مسائل حوزه های انتخابیه و مسائل محلی مربوط است. معمولاً ترجیح داده می شود که با نمایندگان صحبت شود که چه می خواهند و بسیاری اوقات از طریق این ارتباط مسائل بهتر مطرح می شوند. به طور معمول گزارش ها در ۲ تا ۳ صفحه تهیه می شود.

مرکز تحقیقات دارای حدود ۴۰ نفر متخصص حرفه ای است که اسامی آن ها همراه با شماره تلفن هریک از آن ها در اختیار نمایندگان است. آن ها به سؤالات نمایندگان پاسخ می دهند (هر نفر در سال به حدود ۴۰۰ سؤال پاسخ می دهد) عمده این درخواست ها تلفنی بوده و در بانک اطلاعاتی خاصی نمی توان آن ها را یافت. برای پاسخ به آن ها به دانش به روز متخصصان و از طرف دیگر به سیستم فوری^۱ و آمار نیاز است.

فهرست تمام سؤالات نمایندگان تهیه شده است و در روی اینترنت^۲ یا شبکه داخلی مجلس نگهداری می شود.

۲. گزارش‌های پژوهشی

تهیه این گزارش‌ها از قبل قابل پیش‌بینی است، زیرا برنامه دولت از (دو هفته قبل) مشخص است. دولت در گزارش خود لایحه را توضیح می‌دهد، اما در گزارش‌های پژوهشی مسأله از جوانب مختلف مورد بررسی قرار می‌گیرد.

هنگامی که دولت لایحه را به مجلس می‌دهد در شورهای مختلف، کمیته‌ها آن لایحه را مورد بررسی قرار می‌دهند و در بررسی خود از محققان دانشگاه و افراد متخصص استفاده می‌کنند. از طرف دیگر گروه‌های ذی‌نفوذ و احزاب نیز نظرهای خود را از به روش‌های مختلف مانند انتشار در اینترنت و روزنامه‌ها ارائه می‌دهند. گزارش‌های پژوهشی با استفاده از منابع مذکور تهیه می‌شود. علاوه بر این بولتن‌های آماری نیز به صورت منظم تهیه می‌شود.

در حدود ۱۲۰-۱۰۰ گزارش در سال و در مورد تمامی قوانین مهم منتشر می‌شود. گزارش‌های مذکور به صورت الکترونیکی و کاغذی (۶۰۰-۳۰۰ نسخه) منتشر می‌شود. گزارش‌ها به صورت A4 تهیه شده و خلاصه گزارش در ابتدا ذکر می‌شود.

گزارش‌های مذکور حدود ۳۰ تا ۶۰ صفحه دارد و در طول سال بین ۱۵ تا ۲۰ هزار مراجعه از طریق شبکه داخلی مجلس به مجموعه گزارش‌ها وجود دارد. سعی می‌شود در مورد تمام لوایح گزارش تهیه شود. در مورد لوایح مهم گزارش‌ها مفصل‌تر است. محققان در مورد تهیه گزارش تصمیم گیرنده اصلی هستند.

اهمیت گزارش‌های پژوهشی تنها در استفاده به هنگام آن‌ها نیست، بلکه یک گزارش بعد از ده سال هم اهمیت دارد. اولاً برای تحقیق در مورد این که بعد از تصویب یک لایحه چه نتایجی به بار آمده است و ثانیاً این که آیا هنوز همان دلایلی که موجب تصویب کردن یا نکردن آن شده وجود دارد یا خیر از محورهای اصلی در این پژوهش‌هاست.

۳. یادداشت‌های استاندارد یا پاسخ به سؤالات مشترک

در برخی موارد مسائلی وجود دارد که مورد علاقه چند نماینده است. در این گونه موارد جزوات کم حجمی تهیه می‌شود که مربوط به موضوع‌های خاص بوده و خلاصه‌تر از

گزارش‌های پژوهشی است. به تدریج با افزایش تعداد این گونه موارد قرار بر این شد که در شبکه داخلی مجلس قرار داده شود. (حدود ۱۵۰۰ مورد از این گونه گزارش‌ها تهیه شده است)

ویژگی دیگر این گونه گزارش‌ها این است که هنگامی که نیاز باشد به سرعت به روز می‌شوند و علی‌رغم منتشر نشدن آن‌ها به صورت کاغذی، فهرست بندی موضوعی می‌شوند. همچنین به صورت تلفنی نیز سرویس‌دهی می‌شوند.

سازمان بخش پژوهش

سازمان بخش پژوهشی شامل رئیس، کتابدار ارشد، مسئول انتشارات و مسئول پشتیبانی است. هشت قسمت تخصصی زیر نظر رئیس فعالیت می‌کند که ۶ واحد به آن‌ها ارتباط دارند. اگرچه تقسیم‌بندی مذکور وجود دارد، اما همه با هم کار می‌کنند. قسمت‌های تخصصی بخش پژوهشی عبارتند از:

۱. تجارت و حمل و نقل،
۲. سیاست‌های اقتصادی و آمار،
۳. امور داخلی،
۴. سیاست خارجی و دفاع،
۵. علوم و محیط زیست،
۶. آمار اجتماعی و عمومی،
۷. سیاست اجتماعی،
۸. پارلمان و مرکز قانون اساسی.

هر یک از قسمت‌های تخصصی پنج پژوهشگر و پنج کارمند که دو نفر آن‌ها کتابدار و مسئول آمار هستند دارد. در مجموع حدود ۸۰ نفر کارمند در این بخش مشغول هستند که حدود ۴۰ نفر از آن‌ها پژوهشگران متخصص هستند. همچنین در مجموع ۱۴ نفر کتابدار در

این بخش فعالیت می کنند که وظیفه آن ها شناسایی و اندیکس سازی منابع است. بدین ترتیب امکان پیشرفت سریع برای محققان فراهم شده است.

اعتماد به نفس، دانش، اطلاعات کافی و کار گروهی از جمله دلایل موفقیت بخش پژوهشی است. در این بخش به کارگیری افرادی که در یک رشته و در زمینه خاص تجربه دارند، بر افراد دانشگاهی ترجیح داده می شوند و تا حد زیادی سعی می شود پژوهشگران داخل سازمان پژوهش ها را انجام دهند و کم تر از پژوهشگران خارج از سازمان استفاده می شود. (در چند مورد آزمون شده که موفق نبوده است).

پژوهشگران می توانند عضو احزاب باشند اما در ابتدای استخدام از آن ها خواسته می شود که تعلقات حزبی را در کار خود دخالت ندهند.

منابع در اختیار بخش پژوهشی عبارت است از:

- دفاتر و ابزارهای مورد نیاز،

- منابع چاپی،

- منابع الکترونیکی داخلی، که سوابق قبلی را نیز ضبط کرده است،

- ارتباطات خارجی.

جزوه های کوچکی در مورد نحوه انجام کارهای روزمره و همچنین استانداردهای کیفی پژوهش ها تهیه شده است که انجام کارها را برای پژوهشگران راحت تر می کنند.

ارتباط کمیته های مجلس و بخش پژوهش

کمیته های مجلس برنامه ریزی سالانه دارند و در برنامه ریزی کمیته ها و تهیه برنامه های تفصیلی از محققان دانشگاهی و پژوهشگران نیز استفاده می کنند. علاوه بر آن کمیته ها دبیران و محققان خاص خود را دارند. وظیفه آن ها انجام وظایفی است که کمیته ها مشخص می کنند.

کمیته ها پژوهشگران بخش تحقیق را براساس کاری که انجام می دهند می شناسند و می توانند در کمیته ها از خدمات آن ها استفاده کنند. گاهی اوقات محققان برای یک یا چند

سال از کتابخانه به کمیته‌ها منتقل می‌شوند تا به‌عنوان محقق کمیته کار کنند. از طرف دیگر برخی اوقات گزارش‌های پژوهشی تهیه شده توسط بخش پژوهش ایده تشکیل یک کمیته را می‌دهد.

نکاتی در مورد فعالیت‌های بخش پژوهش

۱. به طور مداوم اطلاعات مربوط به فعالیت‌های بخش پژوهش به اطلاع استفاده کنندگان می‌رسد. این امر تا جایی که ممکن است به وسیله ارتباط مستقیم صورت می‌گیرد و در موقعی که امکان آن وجود ندارد به وسیله پست الکترونیکی و خبرنامه انجام می‌شود.

از طرف دیگر میزان ارتباط و نیاز استفاده کنندگان با خدمات ارائه شده توسط بخش پژوهش به طرق زیر سنجیده می‌شود:

- بازخورد استفاده کنندگان،

- گفتگو با استفاده کنندگان،

- نقطه نظرهای کمیته‌ها،

- بررسی‌های موردی.

۲. مسئولیت نهایی گزارش‌های تهیه شده هم با محقق و هم با رئیس بخش پژوهش است. گاهی به طور استثنایی مشکلاتی در رابطه با گزارش‌ها به وجود آمده که به رئیس مجلس منتقل گردیده است.

۳. کلیه گزارش‌ها همزمان با انتشار چاپی به صورت الکترونیکی نیز منتشر می‌شود. چرا که بسیاری از نمایندگان در محل کار خود از گزارش‌ها استفاده می‌کنند.

۴. مهم‌ترین مشکل در حال حاضر «تهیه اطلاعات» است که علی‌رغم سابقه طولانی بخش پژوهش در این مورد هنوز فاصله زیادی با وضعیت مطلوب دارد.

۵. عمده‌ترین برنامه‌های آینده عبارتند از:

- اولویت‌بندی مسائل و رفع محدودیت منابع،

- مدیریت تقاضا،

- استفاده از اینترنت و اینترنت.

بخش تجارت و حمل و نقل • واحدهای تحت نظارت بخش

۱. اشتغال،
۲. بازنشستگی،
۳. ارتباطات صنعتی،
۴. حمل و نقل،
۵. مالیات،
۶. خدمات مالی،
۷. سیاست‌های رقابتی،
۸. بنگاه‌های کوچک.

سالانه حدود ۲۰۰۰ سؤال از طرف اعضای پارلمان از این بخش می‌شود که به آن‌ها پاسخ داده می‌شود. علاوه بر سؤالات، گزارش‌های تحقیقاتی در مورد لوایحی که در پارلمان مطرح می‌شود و برخی یادداشت‌های مهم که مورد علاقه اعضای پارلمان است توسط این واحد تهیه می‌شود.

این بخش لیست محققان خود و عنوان رشته آن‌ها را منتشر می‌کند. نمایندگان پارلمان از طریق تلفن، فاکس و پست الکترونیکی، سؤالات خود را با پژوهشگران در میان می‌گذارند. در مواردی ممکن است مستقیماً از این بخش درخواست انجام مطالعه کنند که در این صورت این واحد سؤالات را برای محققان در رشته خاص خودشان ارسال می‌کند. از نظر حوزه وظایف و واحدهای تحت پوشش این بخش، تقسیم‌بندی دوگانه فوق تقسیم‌بندی مطلوبی نیست ولی به لحاظ تاریخی این تقسیم‌بندی وجود داشته است و هم اکنون نیز به آن عمل می‌شود. در این بخش پنج نفر متخصص در موضوع‌های مختلف وجود دارند که هر کدام در فعالیت‌هایی که به تخصص‌شان مربوط می‌شود کار می‌کنند. علاوه بر آنان افراد پشتیبان نیز در این بخش کمک می‌کنند که این افراد کتابدار، مسئول

طبقه بندی کردن مواردی مانند روزنامه‌های ادواری، اپراتور کامپیوتر و اپراتور اینترنت و امثال آن‌ها هستند.

بیش‌تر فعالیت‌ها در حال حاضر به کارهایی مربوط می‌شود که نمایندگان متقاضی آن‌ها هستند. اکثر سؤالات نمایندگان نخست به حوزه انتخابیه‌شان مربوط می‌شود و بعد مربوط به لوایحی است که در دست بررسی دارند. سؤالات اعضای پارلمان عمدتاً درباره آثار این لوایح و تأثیر آن‌ها بر روی زندگی مردم است. فرایند تهیه پاسخ سؤالات به شرح زیر است:

۱. دریافت سؤال نماینده به وسیله تلفن، فاکس یا پست الکترونیکی و ارسال آن به پژوهشگران یا به واحد پژوهش،

۲. ارتباط با نماینده و پرسش از او که اولاً در چه زمانی جواب سؤال خود را می‌خواهد، ثانیاً این که سؤال برای پاسخ به چه منظوری است. ثالثاً این که نماینده علاقه‌مند است که پاسخ چگونه برای وی فرستاده شود. معمولاً سؤالات توسط پژوهشگران داخلی جواب داده می‌شوند. اگر سؤالات بسیار تخصصی و ریز بود از محققان بیرون کمک گرفته می‌شود.

۳. بعد از تماس با نماینده و طی مراحل مذکور پاسخ سؤال وی تهیه می‌شود. اغلب منابع مورد نیاز برای پاسخگویی به سؤالات در اینترنت است.

نحوه بررسی لوایح

۱. ابتدا دولت در یک سایت اینترنتی مخصوص پیش نویس لوایح را به اطلاع عموم می‌رساند.

۲. احزاب، اتحادیه‌های کارگری، حقوقدانان، گروه‌های ذی‌نفوذ و بسیاری دیگر از افراد جامعه نسبت به این لایحه واکنش نشان داده و نظرهای خود را اعلام می‌کنند.

۳. کتابخانه سعی می‌کند از میان اظهارنظر محققان، حقوقدانان، اتحادیه‌های کارگری و نظایر آن پاسخ‌های مهم را جمع‌آوری کند.

۴. از زمان انتشار لایحه^۱ تا چاپ و طرح آن در مجلس دو هفته فاصله است.
۵. بین زمانی که لایحه به مجلس داده می‌شود و قرائت دوم^۲، گزارشی تحت عنوان گزارش پژوهشی تهیه می‌شود.
۶. در تهیه گزارش این موارد رعایت می‌شود:
- الف) چون لوایح ارائه شده به همراه خود گزارش توجهی دارند ابتدا گزارش و توجیهات آن توسط محققان بررسی شده، خلاصه آن استخراج می‌شود.
- ب) مراجع و منابعی که نمایندگان می‌توانند برای تکمیل اطلاعات خود در اختیار داشته باشند نظیر آدرس سایت‌های اینترنتی مرتبط با موضوع، به اطلاع آن‌ها می‌رسد.
- ج) تقریباً برای تمامی لوایح گزارش پژوهشی تهیه می‌شود.

میزان فعالیت‌های بخش

مدیر این بخش هر هفته ۲۰ نامه برای نمایندگان ارسال می‌کند. علاوه بر آن به طور متوسط دو گزارش پژوهشی نیز در هفته تهیه می‌شود. در موارد بسیار خاص برای برخی گزارش‌ها از محققان خارج از اداره استفاده می‌شود و سعی و تلاش این است که با آموزش به افراد جوان‌تر، تهیه گزارش‌ها توسط نیروهای داخلی انجام گیرد.

بخش سیاست‌های اقتصادی و آمار

اصلی‌ترین موضوع‌هایی که این بخش مسئولیت تهیه اطلاعات و گزارش درباره آن را دارد عبارتند از: مسائل اقتصاد کلان، مسائل تجاری، مسائل مالی، مسائل استخدامی، آمار و اطلاعات، مسائل بودجه و

اطلاعات و ارقامی که برای تهیه گزارش یا ارائه به نمایندگان استفاده می‌شود عمومی، آشکار و غیرمحرمانه و عموماً در دسترس همه است. اما کارشناسان این بخش آن‌ها را جمع‌آوری، جمع‌بندی و تلخیص و به شکل مورد نیاز ارائه می‌کنند. در واقع بخش‌های

مرکز تحقیقات پارلمان، اصولاً در پی تهیه یا جمع‌آوری اطلاعات محرمانه نیستند و حتی به ندرت برای گرفتن اطلاعات به وزارتخانه یا دستگاه مربوطه مراجعه می‌کنند. چرا که اصولاً همه دستگاه‌ها اطلاعات غیرمحرمانه خود را سریع و به طرق مختلف از جمله از طریق اینترنت در اختیار همگان قرار می‌دهند. از جمله مرکز آمار بریتانیا یک جزوه منتشر می‌کند که می‌گوید ظرف یک ماه آینده چه اطلاعاتی و در چه روزی منتشر خواهد شد. از آن جا که دانشگاهیان عمدتاً کارشان بر تحقیق عمیق نظری معطوف است و سرعت کار آنان اندک است نه این مرکز تمایل دارد از آن‌ها استفاده کند، نه آن‌ها تمایل دارند که در این قبیل کارهای سریع و غیرنظری مشارکت کنند. بنابراین رابطه این بخش‌ها با دانشگاه‌ها تقریباً قطع است. در واقع دانشگاهیان نیز آن‌ها را به مقالات و کتاب‌های خود ارجاع می‌دهند.

مشارکت این بخش‌ها در هنگام بررسی بودجه در پارلمان به تهیه گزارش‌هایی در مورد بخش‌های مختلف بودجه و تقدیم به نمایندگان محدود می‌شود. دوره بررسی بودجه حدود دو ماه طول می‌کشد. در سال گذشته مرکز تحقیقات پارلمان پنجاه گزارش برای بودجه تهیه کرده است.

این بخش - و در واقع کل بخش‌های مرکز تحقیقات - تقریباً برای کلیه لایحه‌های دولت گزارش تهیه می‌کند مگر آن که لایحه خیلی جزئی باشد. با توجه به این که حزب اکثریت (حاکم) با دولت یکی است، معمولاً گزارش‌های فصل بودجه مورد استفاده حزب مخالف قرار می‌گیرد و حزب حاکم نیز می‌داند که در دوره‌های دیگر که اقلیت بوده یا خواهد بود، مرکز تحقیقات همان سرویس‌ها و خدمات را به او داده یا خواهد داد. پژوهشگران مرکز تحقیقات معمولاً از اعضای احزاب اقلیت می‌پرسند که آن‌ها به کدام قسمت‌های بودجه علاقه‌مند هستند و در مورد همان قسمت‌ها گزارش تهیه می‌کنند. چرا که حزب حاکم در واقع بحث‌های خودش را در مورد بودجه در دولت کرده است و اطلاعات کافی دارد. آن‌چه مهم است این است که نمایندگان احزاب اقلیت از جزئیات بودجه آگاهی حاصل کنند.

در سال‌های اخیر خود دولت همراه لایحه بودجه تعداد زیادی یادداشت و گزارش‌های توجیهی منتشر کرده و اطلاعات تفصیلی را در گزارش‌های پیوست بودجه آورده یا تکمیل کرده است. پس از تصویب بودجه، دیوان حسابرسی، بر نحوه خرج شدن بودجه نظارت می‌کند.

بخش سیاست‌های اقتصادی و آمار پنج نفر محقق و هشت نفر کارمند (شامل کتابداران) برای پشتیبانی دارد.

مرکز پارلمانی و قانون اساسی

وظیفه این مرکز در ابتدا برعهده دو نفر بود اما بعدها به علت اهمیت موضوع گسترش یافته و تبدیل به یک مرکز شده است. این مرکز، تحقیقات و گزارش‌های مختلفی را ارائه می‌کند. بخشی از این گزارش‌های تحقیقاتی مستقیماً روی اینترنت قرار گرفته و نتایج آن در اختیار تمام افراد است ولی بخش دیگر به صورت یادداشت‌های استاندارد^۱ به طور خلاصه تهیه و بر روی شبکه داخلی قرار می‌گیرد. این گزارش‌ها کوتاه، رسمی و دائماً در حال اصلاح و به روز شدن است.

در حال حاضر این مرکز یک محقق تمام وقت و ۲ محقق پاره وقت در اختیار دارد و مسایل مربوط به طرز کار پارلمان، قانون اساسی، انتخابات و تمرکززدایی را تحت پوشش قرار می‌دهد. متقاضیان این بخش در میان نمایندگان به طور مستمر افزایش می‌یابند و لذا برای پاسخگویی به نیازهای آن‌ها به ویژه درباره سؤالات، سیستمی ابداع شده تا از قبل، مطالعات مربوط به سؤالات نمایندگان انجام و پاسخ‌های لازم آماده شود. گزارش‌های این مرکز همچنین برای شور اول و شور دوم باید ارائه شود. بنابراین باید سعی شود که گزارش‌ها حداکثر ظرف ۳-۴ روز تهیه شده و در مهلت زمان مقرر ارائه شود. البته پژوهشگران برای تهیه گزارش تحقیقاتی که مرتبط با لوایح دولت نباشد فرصت کافی خواهند داشت.

اطلاعات مورد نیاز این بخش از سایر قسمت ها و اتاق مرجع تهیه می شود. هر روز از اتاق مرجع درباره ۵ تا ۶ موضوع پست الکترونیکی می شود. به علاوه از بخش خدمات نمایه سازی به هنگام پارلمان^۱ POLIS نیز به طور مستمر منابع مربوط به پارلمان جمع آوری و ارسال می شود. به ویژه مذاکرات مجلس یا Hansard^۲ برای این بخش قابل استفاده است. افرادی هم هستند که آخرین اطلاعات روی اینترنت را جمع آوری می کنند. در این بخش افرادی نیز منابع الکترونیکی را اسکن می کنند.

مطالب مورد نیاز پژوهشگران در قالب اطلاعات و داده های کامپیوتری یا به صورت اوراق و کتب قابل دسترسی است. اما هر پژوهشگر می تواند شیوه جمع آوری اطلاعات مورد نیاز را خود انتخاب کند. البته برای هر یک از موضوع ها پرونده ای تشکیل و تمامی اطلاعات لازم از قبیل؛ بریده جراید، روزنامه، مشروح مذاکرات، مقالات و کتب و ... در آن بایگانی می شود. در حال حاضر مثلاً برای موضوع های پارلمانی ۱۵ عنوان و برای تمرکز دایی ۱۸ عنوان تعریف شده است. بانک اطلاعاتی این مرکز مطالب مربوط به موضوع های تحقیقاتی را از اوایل دهه ۱۹۹۰ تاکنون جمع آوری کرده و برای اعضای پارلمان به صورت الکترونیکی قابل دسترسی است. البته اطلاعات مربوط به پیش از این زمان به صورت اسناد مکتوب قابل ارائه خواهد بود.

پژوهشگران مرکز برای این که اطلاعات خود را به روز کنند در کلیه کنفرانس ها و نشست های علمی مرتبط با موضوع های مورد علاقه خود شرکت کرده و به طور مستمر با دانشگاهیان مرتبط هستند. همچنین موضوع های مطروحه در مشروح مذاکرات پیگیری می شود تا آمادگی لازم برای انجام کارهای تحقیقاتی که در آینده مورد نیاز مجلس است فراهم باشد. تجربه و تعقیب مذاکرات مجلس امکان موضوعاتی را که حادث خواهد شد، می دهد. مثلاً اخیراً درباره منابع مالی احزاب مذاکرات شدیدی در مجلس در گرفت. معلوم شد که باید در این باره کار شود.

1. Parliamentary Online Indexing Service.

۲. در انگلیس به صورت مذاکرات مجلس Hansard گفته می شود. Hansard اولین فردی بود که مبادرت به

نگارش و تدوین صورت مذاکرات مجلس در انگلیس کرد.

این مرکز همچنین اطلاعات لازم مربوط به نحوه فعالیت پارلمان را در اختیار مردم قرار می‌دهد. به عبارت دیگر بخشی از وظایف ما آگاه سازی عمومی^۱ است.

بخش امور داخلی

این بخش برخلاف عنوان ظاهری موضوع‌هایی نظیر حقوق جزا، ورشکستگی، اقامت، رسانه‌ها، حقوق مدنی و شوراها را دربرمی‌گیرد.

توصیه پژوهشگران این بخش به نمایندگان آن است که پس از مراجعه به کتابخانه، نخست ضمن مراجعه به اینترنت و شبکه داخلی مجلس که اطلاعات فزاینده‌ای در آن وجود دارد نیازهای خود را رفع کنند. در تهیه گزارش‌های این بخش درخصوص لوایح تقدیمی، گزارش‌های توجیهی دولت^۲ بسیار مورد اتکا است.

پژوهشگران گرایش سیاسی نداشته و در گزارش‌های خود کاملاً بی‌طرف هستند و براین اساس سعی می‌شود گزارش‌ها به نحوی تهیه شود که برای تمامی نمایندگان، احزاب مخالف و موافق و سایر گروه‌ها نیز قابل استفاده باشد.

این بخش خدمات مورد نیاز را به نمایندگان ارائه می‌کند و حتی آن‌ها را تشویق به مطالعه و سخنرانی می‌کند. ولی همواره این تأمل وجود دارد که نباید خدمات این بخش که از محل بودجه عمومی است به نحوی ارائه شود که نیازهای شخصی نماینده را تأمین کند. لذا باید توازنی بین این‌ها ایجاد کرد. اصولاً ارائه خدمات به نماینده حائز اهمیت است. زیرا چه بسا در مواردی حتی مراجعات شخصی مردم به نماینده موجب تغییر قانون شود.

چون نماینده می‌خواهد برای دوره بعدی هم انتخاب شود در مواردی سؤال نماینده و درخواست برای ارائه خدمات پژوهشی براساس نیازهای شخصی افرادی در حوزه انتخابیه اوست. در هر حال معیار لازم برای تشخیص نیازهای شخصی نماینده و نیازهای عمومی او وجود ندارد و اقدامات این بخش براساس احساس اعتماد به نماینده و وظیفه و تکلیف

نماینده در مورد اعلام دخالت منافع شخصی در موضوع‌ها صورت می‌گیرد. ولی در هر حال به ندرت احتمال دارد که خدمات این بخش برای نیازهای شخصی نماینده باشد. در این بخش ۳۵ نفر همکاری دارند که برخی پژوهشگر و برخی کتابدار هستند، کتابدارها وظیفه‌شان ارائه اطلاعات مهم و به روز کردن پژوهشگران است.

در خصوص نحوه همکاری مشترک این قسمت با سایر قسمت‌ها گفته شد: نحوه عمل این بخش بدین ترتیب است که در مرحله اول خود پژوهشگر اختیار دارد با موضوع روبه‌رو شده و با همکاری سایر افراد موضوع را بررسی کند. بنابراین از سایر افراد نیز برای کار مشترک بر روی یک موضوع دعوت می‌شود. بدیهی است چنانچه تضاد علائقی بین بخش‌ها ایجاد شود ارتباط بیش‌تر موضوع با بخش‌ها، ملاک عمل خواهد بود.

پژوهشگران این بخش در استفاده از خدمات اساتید و پژوهشگران سایر مؤسسات و مراکز تحقیقاتی آزادی عمل کامل دارند. گزارش‌های تهیه شده برای نمایندگان محرمانه تلقی شده ولی نماینده حق افشای آن را دارد.

بخش نظام‌های اطلاعات

بخش «نظام‌های اطلاعات»، قدیمی‌ترین بانک اطلاعات در پارلمان انگلیس است. فعالیت‌های این بخش در سه محور خلاصه می‌گردد:

۱. فراهم کردن خدمات کامپیوتری برای کارمندان کتابخانه،

۲. فراهم کردن خدمات کامپیوتری برای اعضای پارلمان،

۳. همکاری برای توسعه سیستم اینترنت و اینترنت در پارلمان.

از ۲۰ سال پیش خدمات کامپیوتری فقط توسط منشیان ارائه می‌شد ولی از سال ۱۹۹۶، خدمات کامپیوتری از طریق مانیتورهای رومیزی^۱ صورت می‌گیرد و برای میز تمام اعضای کتابخانه یک پایانه کامپیوتر اختصاص داده شده است. همچنین هر عضو پارلمان دو رایانه شخصی در اختیار دارد که می‌تواند یکی از آن‌ها را در دفتر یا حوزه انتخابیه خود نصب

کند. از آن جا که همه اعضای کتابخانه دارای رایانه هستند، کار این بخش زیاد است زیرا علاوه بر آموزش های عمومی باید، برای استفاده نمایندگان راهنماهایی تدوین و در اختیار آنان قرار دهد.

در گذشته برنامه کاری افراد این بخش دستی تنظیم می شد ولی امروزه به صورت صفحه گسترده^۱ انجام می شود به طوری که تهیه اطلاعات در این سرویس، از طریق خرید اطلاعات، استفاده از خدمات بخش نمایه سازی به هنگام پارلمان (POLIS) که مرکز اندکس سازی کتابخانه بوده و همچنین از طریق Lexis و نیز استفاده از اینترنت انجام می شود.

یکی از وظایف اصلی این بخش پیش بینی تقاضای نمایندگان است تا براساس آن اطلاعات تهیه و جمع آوری شود. پژوهشگران برای پیش بینی معمولاً با متخصصان در پارلمان و خارج از آن ارتباط برقرار می کنند تا بدانند چه موضوع هایی به زودی مورد توجه قرار خواهد گرفت و به این ترتیب آمادگی های لازم برای ارائه خدمات سریع و به موقع کسب شود.

از آن جا که تراکم اطلاعات باعث کندی گردش اطلاعات است، با طی هر دوره پنج ساله پارلمان، سیستم قبلی به آرشیو سپرده می شود. از سال ۱۹۹۲ سیستم اطلاعات پارلمانی در انگلیس پیشرفت زیادی کرده است. سیستم فعلی هم مطالب و اطلاعات پارلمان های گذشته را و هم اطلاعات دوره پارلمان فعلی را یک جا جمع و در بانک های اطلاعاتی خود نگهداری کرده و سرویس می دهد. در گذشته خدمات پشتیبانی برای این سیستم توسط گروه های خارج از پارلمان ارائه می شد ولی از ۱۹۹۷ همه گونه سرویس توسط افراد در داخل کتابخانه ارائه می شود. این بخش تلاش دارد به اطلاعات، ارزش افزوده نیز بدهد. مثلاً وقتی اطلاعات درباره یک لایحه ارائه می کند، اطلاعات مربوط به نمایندگان موافق و مخالف، حوزه انتخابیه، مواضع آنان و برخی اطلاعات دیگر را نیز ارائه می کند.

وظیفه دیگر، آموزش کارکنانی است که با ثبت و وارد کردن اطلاعات سروکار دارند؛ یعنی نمایه‌سازان، تا آن‌ها قادر باشند کلمات را خوب بشناسند و معنی و محل استفاده آن را تغییر ندهند.

علاوه بر این، برای موضوع‌های مختلف نیز بانک اطلاعات ایجاد کرده‌اند. مانند بانک اطلاعاتی که برای موضوع‌های خاص طراحی شده و از طریق آن مردم می‌توانند نماینده خود را نظارت کنند که آیا مثلاً به فلان لایحه رأی داده یا نه؟ بانک‌های دیگری مثل Text و نیز بانک اطلاعات سؤالات نمایندگان و نیز بانک اطلاعات قوانین جامعه اروپاست که از طریق این‌ها همگان به اطلاعات - البته با ارزش افزوده آن‌ها - دسترسی خواهند داشت.

سعی بر آن است که حجم ورود اطلاعات دستی را تا حد ممکن کم کند تا از این طریق خط‌پذیری را کاهش و اطلاعات الکترونیکی را زیاد و کارآمدی را افزایش دهد.

در گذشته و در آغاز ایجاد سیستم نمایه‌سازی به هنگام POLIS، فقط مرکز تحقیقات کتابخانه تحت پوشش قرار داشت ولی اینک همه کارمندان و اعضای پارلمان و حتی کابینه و بسیاری از افراد دیگر در اقصی نقاط می‌توانند از شبکه وسیع اینترنت استفاده کنند. در واقع در گذشته اگر سرویس دهی مثل یک بقالی اداره می‌شد، سیستم جدید مانند سلف سرویس یا یک سوپرمارکت است که تکلیف فروشنده و خریدار هر دو روشن است. به طور کلی هدف، دستیابی به ساختاری است که افراد بتوانند اطلاعاتی را که می‌خواهند خود وارد کرده و از اطلاعات موجود استفاده کنند. از طرف دیگر هنگامی که نماینده به یک سیستم رجوع می‌کند، بتواند از کلیه اقدامات مورد نیاز استفاده کند و لازم نباشد از یک بانک اطلاعاتی به یک بانک اطلاعاتی دیگر برود.

بخش منابع کتابخانه

این بخش مسئول تهیه همه اطلاعات غیرپارلمانی و در واقع منابع لازم برای کتابخانه پارلمان است. این منابع شامل کتاب‌ها، روزنامه‌ها، مجلات، اطلاعات اینترنتی و نظایر آن و همچنین صحافی مکتوبات مربوط به پارلمان است.

شروع کار این قسمت با انتخاب مآخذ و منابع است. کارشناسان این بخش برای تهیه کتاب و مآخذ دستورالعمل و راهنماهایی در اختیار دارند که به آنها می‌گویند برای هر بخش و هر موضوعی باید چه منابعی تهیه کنند. انتخاب موضوع‌ها و کتاب‌ها کاملاً به نوع کارها و نیازهای پژوهشگران کتابخانه ارتباط دارد. در کنار این نیازها تهیه کتاب‌های مرجع به صورت خودکار انجام می‌شود.

بعد از اعلام نیاز بخش‌های مختلف از طریق یک سیستم کنترل و ارزیابی نیازها، درخواست‌ها بررسی می‌شود. بدین ترتیب همه خریدها در این قسمت متمرکز است. مثلاً درباره اطلاعات اینترنتی، بررسی‌های مختلفی انجام می‌شود؛ این که آیا این اطلاعات را می‌توان ارزان‌تر یا حتی مجانی تهیه کرد، میزان نیاز و اولویت آنها چیست و یا این که به صورت ادغام شده با اطلاعات دیگر قابل دسترسی هستند یا نه؟ مثلاً تهیه اطلاعات حقوقی در یک بانک اطلاعاتی معمولاً خیلی گران است و بررسی می‌شود آیا می‌توانند آنها را به صورت شبکه (Network) استفاده کنند یا نه؟ از طرفی وقتی می‌توان مطالبی را از اینترنت به دست آورند از حجم خرید کتاب کاسته می‌شود.

استفاده از بانک‌های اطلاعاتی آزمون می‌شود و عکس‌العمل و میزان استفاده کاربران از آنها آزمایش می‌شوند. اگر میزان استفاده مطلوب بود استفاده را ادامه و حتی توسعه می‌دهند و گرنه کاهش می‌دهند یا حتی متوقف می‌کنند.

از طرف دیگر هنوز بسیاری از کاربران به خصوص نمایندگان ترجیح می‌دهند از کتاب استفاده کنند. اما مشکل این است که کتاب‌ها را باید به روز نگه داشت. این علاوه بر آرشیو کردن نسخه‌های قدیمی است. کتابخانه فهرست کاملی از کتاب‌های موجود برای اطلاع و آگاهی افراد تهیه و منتشر می‌کند. سیستم کاتالوگ جدید را در سال ۲۰۰۱ تهیه کرده‌اند و از چند ماه گذشته سعی دارند تا سیستم نمایه‌سازی به هنگام پارلمان POLIS را به Unicon منتقل کنند.

نکته مهم این است که علاوه بر الکترونیکی کردن مذاکرات مجلس (Hansard)، نسخه کاغذی آن نیز چاپ، صحافی و نگهداری می‌شود. مذاکرات مجلس عوام در

صورتی که تا قبل از نیمه شب به پایان رسد تا صبح روز بعد چاپ شده و متن آن برای نمایه‌سازی در اختیار کارکنان کتابخانه قرار می‌گیرد.

تغییرات در سنت‌های قدیم پارلمانی

تغییر روش‌های اداری مجلس و پشتیبانی از نمایندگان (خدمات جدید و سریع به نمایندگان)،

- تغییر روش‌های کار نمایندگان در جلسات مجلس، کمیته‌ها و حوزه‌های انتخابیه،

- تغییر ترکیب سیاسی و اجتماعی نمایندگان مجلس،

- وصل شدن به پارلمان اروپا که خود باعث تغییراتی می‌شود (به خصوص در نحوه کار مجلس اعیان)،

- تحول در مجلس اسکاتلند و آثار آن بر مجلس انگلستان. توجه داشته باشید که

مجلس عوام از پنج قرن پیش تا اواخر قرن بیستم به شکل سنتی اداره می‌شده، ولی از چند سال قبل در حال تغییر است. خلاصه این تغییرات به شرح ذیل است:

تحول شیوه کار مجلس عوام

• در سابق فقط جلسات اصلی مجلس اهمیت داشت ولی از زمان دولت خانم تاجر، کمیته‌ها (کمیسیون) نیز اهمیت پیدا کرده است، (البته نه به اندازه کمیته‌های کنگره و سنای امریکا). نکته جالب این که ممکن است رأی نمایندگان در صحن علنی مجلس با رأی آنان در کمیته‌ها فرق کند.

• حدود ۱۰ سال پیش کمیته‌ها نمی‌توانستند به صورت جمعی در خارج از کشور تشکیل جلسه دهند و تصمیم بگیرند اما از زمان خانم تاجر این کار مرسوم شد.

• در سال‌های اخیر کمیته‌های مجلس با کمیسیون‌های پارلمان اروپا همکاری می‌کنند و روز به روز فعالیت مشترک بیش‌تری دارند لذا سازمان اداری مجلس انگلیس در بروکسل نیز دفتر دارد (فعلاً یک نفر).

تحولات مجلس انگلیس از نظر سیاسی

• قوانین مصوب اتحادیه اروپا، تحمیل‌هایی به پارلمان انگلستان است که براساس آن‌ها قوانینی تصویب شود.

• پیش از این دولت نفوذ کاملی در مجلس داشت، اما در سال‌های اخیر نفوذ دولت کم‌تر شده و می‌شود. وقتی حدود ۱۰ سال پیش لایحه دولت در مورد بازار مشترک اروپا، با وجود اکثریت دولت رد شد تعجب همه را برانگیخت و کسی انتظار نداشت که دولت انگلستان در مجلس با این وضع مواجه شود.

• تا ۳۰ سال پیش فقط ۲ حزب سیاسی فعال بودند ولی اکنون احزاب ملی‌گرا و مستقل به‌خصوص حزب سوم یعنی لیبرال دمکرات نیز بسیار فعال است.

• پیش از این ملاحظات حزبی در همه جا رعایت می‌شد، ولی بعد از فعال شدن کمیته‌ها در جلسات کمیته‌ها نظرهای کارشناسی و تخصصی نمایندگان بیش‌تر مطرح می‌شود و ممکن است با نظر حزب آن‌ها فرق کند.

• امروزه پارلمان انگلستان از نظر ترکیب اجتماعی نمایندگان فرق کرده است و مثل سابق طبقاتی نیست. مثلاً در حزب محافظه‌کار همه یا اکثر آنان افراد سرشناس و حقوق‌دان بودند و معمولاً در کنار شغل اصلی خود به وظایف نمایندگی می‌پرداختند ولی حالا نمایندگان از طبقات مختلف هستند و اکثراً فقط نماینده هستند یعنی کار دیگری ندارند یا کم دارند. ضمناً چهار نماینده ایرلندی انتخاب شده‌اند ولی چون سوگند وفاداری یاد نکرده‌اند نمی‌توانند در رأی‌گیری‌ها شرکت کنند.

• پارلمان محلی اسکاتلند مصوبات مستقلی دارد که اگر مجلس عوام رد کند باعث نارضایتی می‌شود و باید وضع آن مشخص شود.

• به طور کلی نفوذ قدرت مجلس اعیان نسبت به سابق تغییر کرده است.

تغییر و تحول در رفتار نمایندگان و فعالیت‌های اجتماعی آنان

نمایندگان در مصاحبه‌های خود، در سفرهای خارجی و در حوزه‌های انتخابیه سنت‌های گذشته را تغییر داده‌اند و برخوردهای آزادانه و مستقل‌تری نسبت به سابق از نظر رعایت ملاحظات حزبی و سنت‌های گذشته دارند.

نمایندگان در رابطه با مردم و مناطق و حوزه انتخابیه فعال‌تر شده‌اند و مراجعات آن‌ها و زمانی که صرف این کارها می‌کنند بیش‌تر شده است و شاید به همین دلیل اکثریت نمایندگان برخلاف سابق ناچارند تمام وقت خود را صرف مجلس کنند. به طور کلی حجم کار مجلس و تنوع کار نمایندگان نسبت به سابق زیادتر شده است.

تغییر و تحولات اداری، مالی و خدمات و پشتیبانی

• تا ۱۵ سال پیش کادر رسمی و کارشناسی مجلس نسبتاً کم و خدماتی که به نمایندگان داده می‌شد در حد منشی‌گری و بایگانی و نظایر آن‌ها بود. ولی در سال‌های اخیر تعداد کارمندان زیادتر شده است. زیرا نمایندگان فعالیت بیش‌تری دارند و به اطلاعات زیادی نیازمندند. لذا هر نماینده تا سه نفر همکار (نیمه وقت یا تمام وقت) به کار گرفته است که معمولاً حقوق‌دان و مشاور یا کارشناس ارتباطات هستند.

• کارمندان امور مالی و خدمات اداری نیز در مجلس نیز زیاد شده‌اند. ۴۰ سال پیش فقط چند نفر و اکنون بیش از ۱۰۰ نفرند. البته خدمات عمومی مثل حمل و نقل و غذاخوری و امور شخصی نمایندگان را بخش خصوصی در مجلس انجام می‌دهد و هزینه‌های آن را نمایندگان می‌پردازند. ادارات مجلس کار زیادی در این موارد ندارند.

• در سال‌های اخیر بودجه مجلس ۲ برابر شده است و اکنون از ۲۳۰ میلیون پوند بودجه سالانه تقریباً نصف آن صرف نمایندگان (بابت حقوق و مزایا یا هزینه‌های آن‌ها) و نصف دیگر صرف اداره سیستم‌های اطلاع رسانی و نگهداری ساختمان‌ها می‌شود. قرار است مقداری هم برای توسعه و کارهای سرمایه‌گذاری ثابت یا زیربنایی به آن اضافه شود

(قبلاً این کارها را دولت انجام می داد). سهم کتابخانه و بخش های پژوهشی وابسته به آن قابل توجه است.

بودجه زیر نظر کمیته ای به ریاست رئیس مجلس تصویب و هزینه می شود. این بودجه توسط خود مجلس تصویب می شود نه دولت. نظارت بر آن هم از طریق همین کمیته از طریق ارزیابی سالانه گزارش های مالی صورت می گیرد.

تاکنون فعالیت های پارلمانی فقط توسط نمایندگان و جلسه اصلی مجلس بوده است ولی با فعال شدن کمیته ها و همچنین عضویت در پارلمان اروپا، بخشی اداری ناچار به فعالیت بیش تر و توسعه سازمان شده است (البته از نظر کیفی، چون در هر صورت باید تعداد کارمندان زیاد نباشند).

• دو سال قبل مجلس انگلستان تصمیم گرفت افرادی را به کشورهای دیگر اعزام دارد تا درباره سیستم پارلمانی آن ها مطالعه شود. مقرر شده است به ۶ کشور سفر خود و تجربیات آن ها اخذ شود.

بخش روابط خارجی

مجلس عوام ۶۵۹ و مجلس اعیان حدود ۷۰۰ نفر عضو دارد. انتخاب نمایندگان مجلس عوام بر اساس اکثریت نسبی و به صورت یک مرحله ای است یعنی در همان مرحله اول انتخابات، هر کس رأی بیش تری آورد انتخاب می شود. حدود ۵۵ درصد کار پارلمان صرف بررسی لوایح دولتی می شود، ۱۰ درصد صرف پیشنهادهای حزب مخالف و بقیه وقت پارلمان صرف بررسی لوایحی می شود که اعضا داده اند.

وقت زیادی از پارلمان صرف بررسی بودجه دولت می شود. پارلمان علاوه بر قانونگذاری، بر دستگاه های دولتی نظارت نیز دارد که به شیوه های مختلف انجام می شود. یکی از روش های نظارت، نظارت کمیته های منتخب^۱ است. هر کمیته دستگاه مربوط به خود را نظارت می کند و وزرا را برای ادای توضیح فرا می خواند. نحوه دیگر نظارت،

سؤال از نخست وزیر است که هم به صورت کتبی و هم به صورت شفاهی انجام می شود. سؤالات شفاهی در چهار روز هفته (دوشنبه تا پنج شنبه) ارائه می شود. اعضای پارلمان باید دو هفته قبل از پرسش شفاهی، به دولت و رئیس پارلمان اطلاع دهند که می خواهند در مورد چه موضوعی از وزیر یا نخست وزیر سؤال کنند. اطلاع در مورد موضوع فقط کلیت موضوع را دربرمی گیرد و نیازی نیست جزئیات موضوع های مربوطه را اطلاع دهند.

اطلاعی که در مورد سؤال به وزیر داده می شود بسیار کلی است ولی لازم است نماینده اطلاعات تفصیلی سؤال خود را به رئیس پارلمان بدهد. در هر روز بین ۴۰ تا ۵۰ سؤال شفاهی وجود دارد که حدود ۲۰ سؤال شفاهاً پاسخ داده می شود و بقیه بعداً به صورت کتبی از سوی دولت پاسخ داده شود.

نوع دیگر سؤالات نمایندگان، سؤالات کتبی است. در مورد تعداد و نوع سؤالات کتبی هیچ محدودیتی وجود ندارد. در یک دوره پارلمان حدود پنجاه هزار سؤال پرسیده می شود. برای پرسیدن سؤال کتبی، باید این شرایط رعایت شود:

۱. سؤال مربوط به یک دستگاه مشخص باشد،

۲. سؤال واقعاً به صورت سؤال باشد و بحث و اظهار نظر نباشد،

۳. سؤال نباید قبلاً توسط این نماینده یا نماینده دیگری پرسیده شده باشد و باید برای بار نخست باشد (در این مورد دبیران پارلمان کنترل می کنند که سؤال تکراری نباشد).

هر عضو پارلمان حق دارد تا آخر هر روز یک موضوع (یا سؤال) را برای بررسی در مجلس مطرح کند. سؤالات را همه نمایندگان، نخست به رئیس مجلس می دهند و بعد ریاست مجلس از طریق قرعه کشی تعدادی از آنها را مطرح می کند. اعضای پارلمان، علاوه بر سؤال، حق دارند خودشان هم لایحه به مجلس بدهند.

در مورد نظارت کمیته ها بر وزارتخانه ها، علاوه بر نظارت در مواقع لازم، هر وزارتخانه موظف است ماهی یک بار گزارشی از عملکرد خود به مجلس بدهد.

مجلس به علت کثرت موضوع ها و کارها اخیراً برای رسیدگی و نظارت بیش تر بر مسائل روش های جدیدی را تجربه می کند. یکی از روش های جدید این است که مجلس

هفته‌ای دو روز در یکی از تالارهای کنار پارلمان تشکیل می‌شود. در این جلسه، نمایندگان به صورت دایره (به جای آن که مقابل هم باشند) و تماشاگران هم سطح نمایندگان می‌نشینند. ریاست جلسه را معاون مجلس برعهده دارد و لباس معمولی می‌پوشد. این جلسه در همه کارها مثل مجلس است فقط حق قانونگذاری ندارد. در واقع بسیاری از سؤالات و بحث‌های مربوط به کارکرد دولت و نظایر آن در این جلسه طرح و مانند جلسات مجلس عوام از رسانه‌ها نیز پخش می‌شود.

بخش قانونگذاری در اداره لوایح عمومی

اصولاً دولت پیش از ارائه لایحه، پیش‌نویس و متن اولیه آن را تهیه و به پارلمان اعلام می‌کند که قصد تقدیم لایحه‌ای را دارد. پیش‌نویس لایحه برای دفتر لوایح عمومی در پارلمان ارسال می‌شود. این دفتر وظیفه دارد تا بررسی کند که آیا محتوای لایحه دولت با نظام پارلمانی و سیستم قانونی آن انطباق دارد یا خیر؟ معمولاً در این بررسی نکات عمده‌ای مدنظر است:

۱. لایحه چه هزینه‌های اضافی را ایجاد می‌کند؟
 ۲. تأثیر لایحه بر حقوق و آزادی‌های اشخاص چیست؟ علت این است که تمامی هزینه‌های لایحه باید مورد موافقت مجلس قرار گیرد. به علاوه در این بررسی معلوم می‌شود که میزان اصلاحاتی که احتمالاً در مجلس به عمل خواهد آمد چه قدر است؟ حدود لایحه و میزان اصلاحات قابل اعمال طی مذاکره با مجلس اعیان و عوام تعیین می‌شود. هدف دولت از تقدیم لایحه به این دفتر این است که قبل از تقدیم لایحه مطمئن شود که لایحه احتمالاً با مخالفت کم‌تری رو به رو خواهد شد.
- پس از این مرحله است که دولت لایحه را به مجلس ارائه می‌کند. البته معمولاً دولت در زمان ارائه لایحه، گزارش توجیهی آن را نیز توزیع می‌کند. بعد از قرائت دوم یعنی تصویب عنوان و کلیات، لایحه برای بررسی بیش‌تر به کمیته مربوطه^۱ ارسال

می‌شود. این کمیته بین ۱۵ تا ۲۵ عضو دارد، البته چنانچه اهمیت لایحه زیاد بوده و به قوانین اساسی مرتبط باشد کمیته مربوطه مرکب از تمامی اعضای مجلس است.

روش عمل در حین رسیدگی در تمامی کمیته‌ها یکسان است، بدین ترتیب که اعضا ضمن بررسی لایحه حق اصلاح آن را دارند. معمولاً کمیته برای لایحه به طور متوسط قریب ۲۰ جلسه تشکیل و حدود ۵۰-۶۰ ساعت وقت را اختصاص می‌دهد. رئیس کمیته توسط رئیس مجلس منصوب می‌شود. همکاران دفتر لوایح عمومی نیز با کمیته همکاری می‌کنند. پس از بررسی لایحه در کمیته و اعمال اصلاحات لازم، متن لایحه با اصلاحات چاپ می‌شود. در این مرحله لایحه در مجلس بررسی می‌شود و گزارشی نیز برای لایحه آماده می‌شود تا مرحله بررسی^۱ نیز به خوبی طی شود. معمولاً رئیس مجلس و رؤسای کمیته‌ها حق دارند با توصیه دبیران خود قسمتی از اصلاحیه‌ها را برای بررسی در مجلس انتخاب و از بررسی کل آن‌ها صرف نظر کنند.

پس از تصویب لایحه در مجلس عوام، متن مصوبه به مجلس اعیان می‌رود و تمام این موارد در مجلس اعیان تکرار می‌شود، اگر مجلس اعیان لایحه را اصلاح کند موضوع مجدداً به مجلس عوام باز می‌گردد و این رفت و برگشت^۲ آن قدر ادامه می‌یابد تا دو مجلس در مورد لایحه توافق کنند. در هر حال دو مجلس حق دارند اصلاحیه‌های مصوب یکدیگر را بر لایحه دولت نپذیرند و خود مستقیماً آن را اصلاح کنند. البته معمولاً مجلس اعیان به نحوی اصلاح می‌کند که نظرات دولت هم تأمین شود و با توجه به این که در حال حاضر اکثریت مجلس عوام در اختیار دولت است تصویب آن با مشکل چندانی رو به رو نخواهد شد. از لحاظ زمانی هر لایحه باید تا پایان دوره قانونی مجلس به تصویب برسد والا عملاً امکان تصویب آن از بین می‌رود.

یکی از وظایف دفتر لوایح عمومی این است که میزان هزینه‌ای را که اصلاحیه‌های مجلس بر لایحه دولت تحمیل می‌کند بررسی کند. پس از تصویب قانون توسط مجلسین، قانون برای توشیح ملکه ارسال می‌شود و پس از آن اجرا خواهد شد.

معمولاً برای کاهش مشکلات رسیدگی به لوایح، نمایندگان تمایل دارند در حین تدوین پیش‌نویس لایحه مشارکت کنند زیرا به لحاظ روانی پس از چاپ لایحه، معمولاً دولت نسبت به اعمال اصلاحات رغبتی ندارد. البته دولت به علت کاهش اختیارات خود تمایل چندانی به استفاده از این شیوه ندارد. همچنین یکی از پیشنهادها دیگر این است که مهلت زمانی رسیدگی به لوایح که تا خاتمه دوره مجلس است حذف شود تا امکان بررسی لوایح این دوره در دوره بعد نیز به راحتی وجود داشته باشد و دغدغه‌ای به لحاظ زمانی برای مجلس ایجاد نکند. از نکات دیگری که اداره لوایح عمومی باید به آنها توجه داشت می‌توان موارد زیر را نام برد:

۱. یادداشت‌های توجیهی دولت بر لوایح در واقع توضیح دشواری‌های حقوقی و قانونی لوایح علاوه بر توجیه آن را در بر دارد.

۲. لایحه بودجه مرکب از ۲ بخش مستقل هزینه‌ها و مالیات‌ها است. اختیار تصویب قانون بودجه با مجلس عوام است و اگر چه مجلس اعیان حق بررسی آن را دارد ولی حق ممانعت از تصویب یا به تعویق انداختن رسیدگی به آن را ندارد.

۳. یکی از کارهای دفتر لوایح عمومی بررسی هزینه‌هایی است که اصلاحات قانونی بر دولت تحمیل می‌کند، بر این اساس این دفتر باید لایحه دولت را با گزارش توجیهی نیز انطباق کند.

۴. اعضای مجلس حق ارائه لایحه شخصی^۱ را درخصوص مالیات‌ها یا قوانینی که هدفش صرفاً هزینه کردن است ندارند. علت این امر آن است که وقت تخصیصی برای رسیدگی به این قبیل لوایح محدود است و در صورت مخالفت دولت به دلیل توجه دولت به صرف وقت‌ها در پارلمان فرصت رسیدگی و تصویب قانون از دست خواهد رفت.

۵. پارلمان انگلیس همچنان که فاقد قانون اساسی مدون است، فاقد آیین‌نامه داخلی مدون نیز است و براساس سنت‌های قبلی^۲ اداره می‌شود. بر این اساس رویه‌های داخلی به سرعت اصلاح می‌شود. بدین منظور کمیته‌ای در مجلس وجود دارد که اصلاحات لازم را

1. Private Bill

2. Precedent

به طور مستمر انجام می‌دهد، این اصلاحات اگر جزئی باشد با موافقت رئیس مجلس و اگر مهم باشد برای اعمال نیاز به تصویب مجلس دارد.

کمیته استانداردها، مزایا و دبیر دوم کمیته نوسازی مجلس عوام^۱

وظیفه کمیته استانداردها بررسی رویه‌های جاری در مجلس است. هدف کمیته اصلاح و بهبود فرایند و رویه‌های مذکور است و فعلاً اهداف خود را: بهبود روابط با رسانه‌ها، تشکیل جلسات مجلس در صبح‌ها (با توجه به آن که اکنون جلسات مجلس در بعدازظهرها تشکیل می‌شود) و بهبود روش‌های رایانه‌ای قرار داده است.

به طور کلی وظایف دبیر کمیته در مجلس عبارت است از نظارت بر تشکیل منظم جلسات، نظارت بر تهیه گزارش‌های لازم و تطبیق کلیه امور کمیته با مقررات پارلمانی. دبیر هر کمیته در ارتباط مستقیم با رئیس کمیته است. عموم مردم و رسانه‌ها می‌توانند در جلسات کمیته شرکت و از آن گزارش تهیه کنند. مکان خاصی برای این امر پیش‌بینی شده است.

نمایندگان مجلس روزهای تعطیل (شنبه و یکشنبه) به حوزه‌های انتخابیه می‌روند و کم‌تر فردی از حوزه‌های انتخابیه برای دیدن نمایندگان به لندن می‌آید. اما در صورت آمدن فردی برای دیدن نماینده، پس از تکمیل فرم مخصوص نماینده موظف است که ملاقات‌کننده را بپذیرد.

نوسازی مربوط به فرایندهای قانونگذاری و اصلاح رویه‌های آن می‌شود. هیچ وقت برنامه کلی مبنی بر این مجلس وجود ندارد. نماینده است که به مجلس هویت می‌دهد، مجلس امری منحصر به فرد است و باید نظر نمایندگان ملحوظ می‌شود. کمیته‌ها می‌توانند مشاورانی داشته باشند و آن‌ها بسته به وقتی که می‌گذارند حق الزحمه دریافت می‌کنند. کمیته‌ها از ۲ تا ۶ نفر مشاور دارند. برخی هم مشاور ندارند. تعداد کمیته‌ها حتی کمیته‌های دائمی ثابت نیستند. مذاکرات کمیسیون‌ها آزاد است و همگان می‌توانند در آن‌ها شرکت کنند.

کارکرد کمیته‌های منتخب^۱

این کمیته‌ها برای یک دوره پنج ساله پارلمان تشکیل می‌شود و تا پایان کار مجلس فعلی و شروع پارلمان جدید به کار خود ادامه می‌دهد.

اعضای کمیته‌ها توسط کمیته کل یا توسط «کمیته انتخاب» برگزیده می‌شوند. کمیته انتخاب خود یک کمیته اختصاصی است. در واقع ترکیب اعضای کمیته‌ها، وضع پارلمان و تعدد احزاب موجود را نشان می‌دهد و چون اکثریت با هیأت دولت است لذا از یک کمیته ۱۱ نفری، ۷ نفر از بخش اکثریت (هیأت دولت)، ۳ نفر از احزاب اقلیت و ۱ نفر نیز از احزاب دیگر انتخاب می‌شوند. در مجموع ۳ نوع کمیته اختصاصی (منتخب) به شرح زیر وجود دارد:

- الف) تعداد کمی از کمیته‌ها که مسائل شان به مسائل داخلی پارلمان مربوط می‌شود،
- ب) کمیته‌هایی که برای رسیدگی به مسائل خاص کشور تشکیل می‌شوند.
- ج) گروه سوم که اکثریت کمیته‌ها هستند کارشان بررسی و نظارت بر وزارتخانه‌های مختلف دولت است.

مطابق قانون، کار این کمیته‌ها رسیدگی به هزینه‌ها و نحوه اداره دولت است. در حال حاضر ۱۶ کمیته منتخب وجود دارد که بخش‌های مختلف دولت را تحت نظر دارند. برخی از این کمیته‌ها عبارتند از: کمیته فرهنگی، دفاع، آموزش، محیط زیست، غذا و روستا، سیاست خارجی، بهداشت، سیاست داخلی، توسعه بین‌الملل، صنعت، حمل و نقل، خزانه‌داری، تجارت.

کمیته‌ها دارای اختیارات خاص هستند. مثلاً کمیته‌ها می‌توانند کمیته فرعی تشکیل بدهند. اختیار دیگر کمیته‌های منتخب این است که می‌توانند مستقیماً از اعضا نظرخواهی کنند و گزارش‌های مربوطه را منتشر کنند.

حقوق و اختیارات کمیته‌های تخصصی نامحدود است و می‌توانند هر کس را برای پاسخگویی فرا بخوانند ولی در مواردی که وزارتخانه‌ها سخنگو معرفی می‌کنند آن‌ها باید

به سخنگو مراجعه کنند. محدودیتی که این کمیته دارد به اجرا گذاشتن مصوبات است. چون دولت در پارلمان اکثریت دارد ولو آن که مصوبه‌ای از کمیته بگذرد، در صورت مخالفت دولت در مجلس تصویب نمی‌شود. لذا باید عمده کارها با تشریک مساعی حل شود.

اعضای این کمیته‌ها و تعداد کارمندان آن‌ها متفاوت هستند. اگر کمیته بزرگ باشد تعداد اعضا و کارمندان آن نیز بیش‌تر خواهد بود. مثلاً در یک کمیته ۱۱ نفره، ۱ نفر دبیر، یک معاون که قدری جوان‌تر است، به علاوه یک نفر کادر اداری و یک نفر ماشین‌نویس، یک فرد متخصص که در یکی از رشته‌های ۱۶ گانه تخصص دارند حضور دارند.

یکی از کارهای مهم کمیته منتخب سؤال و جواب از اعضای دولت است. نحوه کار کمیته‌ها در این مورد شبیه استنطاق یا بازخواست در دادگاه است. کسانی که مورد سؤال نمایندگان قرار می‌گیرند باید حقیقت را بیان کنند در غیر این صورت مورد بازخواست قانونی قرار خواهد گرفت.

این که در کمیته چیزی تصویب شود و در مجلس با مخالفت رو به رو شود، احتمال کمی دارد چون در کمیته هم اکثریت با دولت است. به هر حال دولت اگر با لایحه‌ای که از طرف نمایندگان ارائه شود مخالف باشد آن لایحه به تصویب نمی‌رسد.

در صورتی که یک کمیته، پیشنهادی بدهد و دولت با آن مخالف باشد، به دلیل آن که اکثریت مجلس در اختیار دولت است، ممکن است یک لایحه را ۵-۳ سال معطل کند و به آن جواب ندهد تا دوره جدید پارلمان شروع شود.

نمونه عملی آن مربوط به خصوصی‌سازی به ویژه لایحه خصوصی‌سازی راه‌آهن در سال ۱۹۹۲ بود که کمیته حمل و نقل (کمیته منتخب) با این لایحه مخالفت کرد. ولی دولت پیشنهاد کمیته را نادیده گرفت و تصمیم خودش را پیش برد. بالاخره دولت در سال ۱۹۹۶ متوجه شد که این لایحه نقائص و اشکالات اساسی داشته است. اکنون که حدود ۱۰ سال از پیشنهاد این لایحه می‌گذرد دولت متوجه شده است که استدلال کمیته منتخب صحیح بود.

دولت فعلی لایحه خصوصی سازی راه آهن را پس گرفت و شرکت هایی ایجاد کرد که همه این شرکت ها خصوصی نیستند. البته گزارش کمیته ها منتشر می شود و در سطح پارلمان مورد بحث قرار می گیرد اما گاه مورد توجه قرار نمی گیرند.

یکی دیگر از وظایف کمیته ها نظارت، به خصوص نظارت مالی است. مثلاً بر آورد کلی هزینه دولت در کمیته ها و سپس در سطح مجلس مورد بحث قرار می گیرد که آیا صحیح است یا خیر؟

کار دیگر کمیته ها بررسی پیش نویس لایحه ها است. هر سال مجلس تعداد زیادی از لوایح را رسیدگی و تصویب می کند ولی به علت فشار کار گاه اتفاق می افتد که مطالعه کافی درباره آن ها صورت نمی گیرد.

برای پاسخگویی به ایرادها و انتظارات کمیته های منتخب و اختصاصی بخش آمار و نوسازی ایجاد شد. یکی از کارهای این بخش این است که در مورد ساعات کار و راجع به کارآمدی خود کمیته ها مطالعه کند. دو پیشنهاد مطرح شده است که تصویب شده است، نخست انتخاب یک واحد مرکزی تحقیق و تفحص است.

کمیته تحقیق و تفحص نیز اقدامات بقیه کمیته ها و مسائل مالی را نظارت می کند. تعداد اعضای این کمیته ۱۸ نفر هستند. یکی از افراد این کمیته فردی است که در کتابخانه است و تخصصش آمار است. اعضای کمیته تحقیق و تفحص بیش تر تخصص شان در ۲ قسمت است: نخست تخصیص مالی و دیگر بررسی پیش نویس لوایح. افراد گاهی ممکن است از خارج بیایند و مسائل مالی را در این کمیته و دیوان محاسبات^۱ بررسی کنند.

وظیفه مهم این واحد این است که وقتی پیش نویس لایحه ای تهیه شد بررسی کند که به کدام کمیته مربوط می شود، چگونه باید روی آن وقت گذاشت و چگونه نمایندگان به آن عمل کنند.

وقتی لایحه‌ای مبانی مالی را مورد بحث قرار می‌دهد، اعضای پارلمان به علت پیچیدگی کار به آن توجه زیادی ندارند و چون اعضای کمیته منتخب نفوذ زیادی ندارند کار بررسی بودجه مشکل می‌شود.

از دیدگاه تأثیر کمیته‌ها بر روند بهبود باید گفت این امر کاملاً بستگی به اعضای کمیته‌ها دارد. البته کارمندان کمیته‌ها وظایف خود را خوب انجام می‌دهند و این اعضای کمیته‌ها هستند که باید تصمیم بگیرند و وقت کافی بگذارند. مهم‌ترین عواملی که موجب تصویب یک قانون خوب می‌شود عبارتند از:

۱. دخالت نمایندگان و عموم مردم در تهیه پیش‌نویس لایحه،
۲. فرصت کافی برای بررسی پیش‌نویس،
۳. آمادگی و فرصت کافی برای اعضای کمیته،
۴. کاهش تعلقات حزبی و فراهم نمودن زمینه اجرای صحیح قانون.

امور پارلمانی در دفتر دولت^۱

این اداره مسئولیت تهیه لوایح دولتی را برعهده دارد. شخص رئیس اداره (آقای کالدول) حدود ۳۴-۳۳ سال سابقه کار در این اداره را دارد. افراد این اداره تمامی حقوق‌دان هستند و هم اکنون قریب ۴۶-۴۵ حقوق‌دان در این اداره اشتغال دارند که با توجه به گسترش این اداره در سال‌های اخیر اکثر آنان از میان جوانان هستند. این اداره مستقل بوده و عملاً زیر نظر نخست‌وزیر کار می‌کند.

هدف این اداره در واقع تمرکز امور مربوط به لوایح کلیه وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های دولتی است. در انگلستان بیش‌ترین میزان قانونگذاری از طریق تقدیم لایحه از سوی دولت صورت می‌گیرد. علاوه بر لوایح دولتی حتی لوایح خصوصی که از جانب نمایندگان تقدیم می‌شود نیز با نظرخواهی از این اداره صورت می‌گیرد. اهمیت این اداره برای حفظ کیفیت

قوانین بسیار زیاد است به ویژه این که لوایح دارای تفصیل بسیار و پیچیدگی خاصی ناشی از سنن تاریخی انگلستان می باشد.

برای انجام کارهای این اداره، نیاز به فراهم نمودن نیروهای متخصص ویژه می باشد. به این دلیل تمام کارکنانی که جذب می شوند حدود ۸ سال را به عنوان کارآموز می گذرانند. پس از این مدت عملاً نیروهای این اداره به عنوان افراد خبره در تنظیم قوانین و مقررات شناخته می شوند، اگر چه این افراد تخصص در موضوع های خاصی نمی یابند. اما عملاً توانایی این را دارند که تمامی لوایح را به نحو صحیحی تنظیم کنند. بدین ترتیب اصولاً کارکردن با این اداره چندان ساده نیست زیرا:

۱. افراد این اداره به دلیل تخصصی که دارند معمولاً به سیاستمداران فشار وارد می کنند که به جزئیات قانونی نیز توجه کنند.

۲. معمولاً متخصصان این اداره باید تذکراتی درخصوص رعایت نشدن قوانین در لوایح به دستگاه ها و وزارتخانه ها ارائه کنند.

استقلال این دفتر و ارتباط مستقیم آن با دفتر نخست وزیر این فایده را دارد که می تواند بدون ملاحظات خاص تذکرات لازم را به دستگاه های دولتی ارائه کند و همین امر سبب می شود که متخصصان این اداره از محبوبیت چندان در میان دستگاه های دولتی برخوردار نباشند.

در هر حال علی رغم این که ملکه اختیاراتی برای وضع مقررات دارد که معمولاً به نخست وزیر تفویض می شود، امکان این که دولت خود رأساً بتواند مقرراتی را تصویب کند محدود به موارد زیر است:

۱. درخصوص مواردی که مقرراتی در جامعه اروپا تنظیم شده و باید برای اجرای آن دستورالعمل خاصی صادر شود.

۲. در مواردی که دولت از مجلس اجازه گرفته یا قانون کلی به تصویب مجلس برسد که نیاز به مقررات اجرایی داشته یا مقررات از اهمیت کمی برخوردار باشد.

به خاطر شکل نظام دو مجلسی تصویب قوانین در این نظام دارای مشکلاتی است ولی با این حال همه ساله تعداد لوایحی که از سوی دولت ارائه می شود افزایش می یابد و به همین دلیل اهمیت این اداره به طور فزاینده ای گسترش می یابد.

زمانی که نیاز به تصویب قانونی احساس گردد معمولاً موضوع از طریق دولت اعلام می شود تا امکان بررسی ایده ها فراهم شده و موانع اجرای آن به دست آید. بر این اساس نخست بررسی می شود که آیا کمبود بودجه برای اجرای آن وجود دارد یا خیر؟ اگر بودجه کافی تأمین شود معمولاً وزیر می تواند بدون تقدیم لایحه مقدار زیادی از امور خود را انجام دهد. چرا که از دید ما پارلمان محلی برای تبادل نظر و اعمال فشار به دولت می باشد و نه قانون گذاری.

یکی از مشکلات فعلی از حیث قانون گذاری این است که مراکز تصمیم گیری و اعمال فشار معمولاً در وزارتخانه ها وجود ندارد بلکه این مراکز به جراید و مطبوعات کشیده شده اند. لذا باید به این موضوع توجه کرد زیرا وجود رسانه ها می تواند موجبات فشار بر دولت را فراهم کند.

معمولاً هر دستگاه دولتی باید مطالعات اولیه را از قبیل تعیین موضوع قانون جدید، نظرخواهی عمومی یا از متخصصان، تبیین فواید قانون براساس محاسبه هزینه و فایده را انجام دهد و سپس موضوع در اختیار این اداره قرار می گیرد. هر دپارتمان دولتی یک فهرست دارد که بر آن اساس می داند چه گروه هایی نسبت به چه موضوع هایی علاقمند هستند و پیش نویس لوایح را برای اظهار نظر به آنان ارسال کند. از طرف دیگر یک سایت کامپیوتری وجود دارد که تمامی پیش نویس ها بر روی آن قرار می گیرد و همه می توانند نظرهای خود را به آنجا ارسال کنند. زمانی که دولت تصمیم گرفت، این اداره پیش نویس قانون را می نویسد. با وجود گسترش تکنولوژی، قانونی که بتواند تمامی جوانب را در نظر بگیرد مشکل است. این اداره با این حال پیش نویس قانون را صرفاً براساس جنبه تکنیکی ملاحظه می کند و لذا مسائل سیاسی هیچ تأثیری در مطالعات ما ندارد. به علت این که دولت با در اختیار داشتن اکثریت عملاً وقت مجلس را تعیین می کند لذا اولاً امکان طرح لوایح

خصوصی به ندرت فراهم می‌شود، به علاوه درخصوص لوایح نیز تعیین اولویت‌ها برعهده دولت است. لذا با تنظیم وقت محدود مجلس، دولت می‌تواند به راحتی لوایح مربوط به خود را مطرح کند. البته برای طرح لایحه، دستگاه دولتی باید لزوماً ضمن تنظیم لایحه، از دولت برای تقدیم لایحه وقت بگیرد، پس از این مرحله است که این اداره فعال می‌گردد. پس از تنظیم پیش‌نویس لایحه این پیش‌نویس انتشار یافته و برای بسیاری از دستگاه‌های دولتی که دارای وظایف مشترکی هستند ارسال می‌شود.

به علت اهمیت کار این دفتر و رجوع مکرر اعضای پارلمان، این دفتر باید سرعت بیش‌تری در انجام امور تحقیقاتی خود داشته باشد. اساساً سرعت در پژوهش‌های پارلمانی حائز اهمیت فراوان است.

مؤسسه پژوهش در سیاست عمومی^۱

مؤسسه پژوهش در سیاست عمومی در سال ۱۹۸۸ تشکیل شده است. وقتی که حزب کارگر برای سومین بار در انتخابات ملی شکست خورد احساس شد حزب کارگر امکان دسترسی و مشاوره خاص با صاحب‌نظران فکری را ندارد و بنابراین برای ایجاد این امکان، این مؤسسه تشکیل شد. همچنین احساس می‌شد که مقدار زیادی از سیاست‌های دولت خانم تاچر نتیجه اعمال نظرات گروه‌هایی است که به حزب محافظه کار نزدیک‌اند.

این مؤسسه برای ایجاد توازن بین مؤسسات تزریق کننده فکر به احزاب، تشکیل شد و گرچه گرایش فکری چپ دارد، اما از نظر سیاسی مستقل است و وابستگی به حزب کارگر ندارد. اما روابط غیرمستقیم‌اش با دولت نزدیک است. معاون این مؤسسه اکنون در دولت‌های تونی بلر، وزیر است.

این مؤسسه مجبور است هم استقلال و هم مناسبات خود با دولت را حفظ کند و این کار ظریفی است.

گزارش‌های این مؤسسه، تحلیل و ارائه گزارش وضع موجود در زمینه‌های مهمی مثل بازنشستگی، مسائل رفاهی و نظایر این‌ها و از این طریق ارائه ایده و راهنمایی‌ها به دولت است.

کارهای تحقیقی مؤسسه از سه جنبه مورد ارزیابی قرار می‌گیرد:

- از نظر تحلیلی باید صحیح باشد،

- از نظر نتیجه‌گیری باید صریح باشد،

- از نظر کیفیت باید مطلوب باشد.

اما به طور کلی از نظر اثربخشی هیچ تضمینی وجود ندارد و بستگی به نظر دولت دارد. بیش‌تر کار مؤسسه بر روی هدایت افکار عمومی متمرکز است. طبیعی است که نظرهای مؤسسه بیش‌تر به نظرهای حزب کارگر نزدیک باشد اما در صورتی که انتقادی نسبت به نقطه‌نظرهای حزب وجود داشته باشد به راحتی انجام می‌شود.

۷۵ درصد بودجه مؤسسه از بخش خصوصی از طریق صاحبان صنایع و بنگاه‌هایی است که تمایل دارند قوانین به نحوی تدوین شود که بر منافع آن‌ها اثر مطلوب داشته باشد، ۲۰ درصد از منابع خیریه و مابقی بودجه از اتحادیه‌های کارگری، فروش کتاب و ... تأمین می‌شود. ۵۵ نفر در مؤسسه کار می‌کنند که شامل ۳۰ نفر پژوهشگر و ۲۵ نفر پرسنل اداری هستند. گروه‌های کاری در تیم‌های چند نفره تشکیل شده‌اند و این گروه‌ها وظیفه تنظیم قرارداد، تأمین بودجه کافی، ارتباط با مراکز خارج از مؤسسه و ارائه نتایج به خارج از مؤسسه را برعهده دارند. مؤسسه ابتدا موضوع‌ها را تعیین و سپس به سراغ تأمین منابع مالی برای اجرای آن می‌رود.

دفتر روابط پارلمانی و توسعه در وزارت امور خارجه

وظیفه این اداره برقراری ارتباط وزارت امور خارجه با مجلسین است. بیش‌ترین اهمیت این اداره درخصوص سؤالات نمایندگان است که باید جوابی مناسب به آن‌ها در اسرع وقت ارائه شود. این اداره برای تهیه پاسخ مناسب به نمایندگان فعالیت کند. پاسخ‌ها باید سریع و

به موقع باشد. در عین حال موضوع مورد درخواست بررسی می شود تا در مواردی پاسخی ارائه نشود. دولت فهرستی از مواردی را که استثنائاً در اختیار دولت قرار داد و تمایلی به ارائه اطلاعات مربوطه به آن ها به مجلس وجود ندارد تعیین و به دستگاه های ذی ربط ابلاغ می کند. کار این دپارتمان بررسی سؤالات نمایندگان، ارجاع به قسمت ذی ربط و بررسی و نهایی کردن پاسخ های واصله از آن ها است. البته در مواردی هماهنگی لازم بین دپارتمان ها به عمل می آید.

از مواردی که دولت الزامی به ارائه اطلاعات ندارد محدودیت های مربوط به مسائل مالی، خصوصی، امنیتی و ... است. البته در هر حال نگرانی مجلس برای سهل انگاری دولت در ارائه نکردن اطلاعات محرمانه وجود دارد. بر این اساس کمیسیون اختصاصی برای بررسی این امر وجود دارد. وزیر امور خارجه فعلی خیلی علاقه دارد که تا حد امکان اطلاعات در اختیار مجلس قرار گیرد. به همین دلیل وی اخیراً موارد زیادی را از لیست موضوع های محرمانه ای که اطلاعات آن ها در اختیار نمایندگان قرار نمی گرفت حذف کرده است.

بخش دیگر فعالیت های این دفتر رابطه وزارت خارجه با کمیسیون اختصاصی پارلمان در امور خارجی است. هم که از طریق سؤالات و پاسخ های مکتوب و هم ملاقات هایی که وزیر و دیگر اعضای وزارت خارجه با اعضای پارلمان دارند انجام می شود.

بنیاد وست مینستر برای دموکراسی

این بنیاد در سال ۱۹۹۲ و به دنبال وقایع اروپای شرقی و فروپاشی شوروی تأسیس شد. اما با توجه به گسترش دموکراسی به دیگر نقاط جهان، اکنون فعالیت های خود را به خاورمیانه و جنوب شرقی آسیا نیز گسترش داده شده است. بیش تر تأکید بر وجود دولت شفاف و حکومت آزاد است. تقریباً نیمی از بودجه مستقیماً به اعضای پارلمان داده می شود که با همتایان خود همکاری کنند. از نظر کارهای پارلمانی تلاش بر این است که پارلمان ها نماینده مردم باشند و جنبه دموکراتیک آن ها تقویت شوند.

در کنار پارلمان انگلیس، پارلمان اسکاتلند پارلمان جوانی است که فعالیت‌های پژوهشی زیادی دارد در حدی که پارلمان انگلیس نیز از پژوهش‌های آن استفاده می‌کند. این پارلمان آماده پذیرش نظریات جدید است. در آنجا توافق و اجماع بیش‌تر مورد توجه است تا اقلیت و اکثریت.